

Täysistunto

Keskiviikko 18.4.2018 klo 13.59—21.59

5. Hallituksen esitys eduskunnalle lukiolaiksi sekä laeiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 41/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan aikaa 2 tuntia kello 18—20. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräjän päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan, 6. asiakohtaan.

Keskustelu

18.03 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutus uudistuksilla jatketaan, ja siirrytään käsittelemään lukiouudistusta.

Lukio on ainutlaatuinen aika aikuisuuden kynnyksellä. Se on mahdollisuus nuorillemme oppia monipuolisesti uutta, avartaa omia näköaloja ja sivistyä. Lukiossa arvokasta on juuri se, että siellä voi opiskella monipuolisesti eri aineita, oppia laaja-alaisesti. Ja se on juuri lukion tärkein tehtävä, yleissivistys. Yleissivistys on jatkossakin lukiokoulutuksen ydin ja sydän. Tutkijat ovat viime vuosina olleet huolissaan siitä, jääkö lukio tässä koulutusjärjestelmän kehittämisessä hieman taka-alalle. Ikäluokat pienenevät, osaamista tarvitaan tulevaisuudessa entistä enemmän, mutta yleissivistävän lukion vetovoimasta on jopa oltu huolissaan. Lisäksi on huoli osaamispohjan murenemisesta, lukiolaisten uupumisesta ja kovasta stressistä, laskevista oppimistuloksista ja vähän tukkoisesta tiestä korkea-asteelle. Siksi tänään on iso päivä, koska eduskunnan käsittelyyn saatamme hallituksen esityksen, jossa ehdotetaan säädettäväksi uusi lukiolaki. Esitys liittyy hallituksen toimintasuunnitelman mukaiseen lukiokoulutuksen uudistukseen, jolla pyritään vahvistamaan lukiokoulutuksen vetovoimaa ja laatua sekä sujuvoittamaan siirtymistä lukiosta jatko-opintoihin. Tarkoituksena on, että lukiokoulutus pystyy vastaamaan entistäkin paremmin jatko-opintojen, tulevaisuuden työelämän, kansainvälisyyden vaatimuksiin.

Uutta lukiolakia on valmisteltu laajassa ja aktiivisessa sidosryhmäyhteistyössä hyvässä hengessä. Valmistelutyössä ovat olleet mukana laajasti lukiokoulutuksen toimijat, asiantuntijat, niin seurantaryhmässä kuin kattavalla maakuntakierroksellakin. Opettajien ja opiskelijoiden osallistuminen valmistelutyöhön on ollut arvokasta. Se näkyy lopputuloksessa. Lausuntokierroksella lukiouudistusta pidettiin tarpeellisena ja esityksen linjauksia onnistuneina.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

Ehdotetulla lailla uudistetaan lukiokoulutuksen rakennetta. Tavoitteena on edistää nykyistä laajempien opintojaksojen ja oppiainerajat ylittävien opintojen järjestämistä, vähentää lukio-opintojen pirstalemaista luonnetta ja edistää myös oppiaineiden keskeisistä sisällöistä riippumattoman laaja-alaisen osaamisen kehittymistä lukio-opintojen aikana. Oppimäärien ja niihin kuuluvien opintojen mitoituksen perusteena käytettäisiin kurssien sijaan jatkossa opintopisteitä. Opetuksessa voitaisiin nykyistä vapaammin ylittää oppiainerajoja, ja koulutuksen järjestäjä saisi päättää, minkä laajuisina opintojaksoina opinnot järjestetään. Lukio-opetuksen suunnittelussa voidaan entistä paremmin ottaa huomioon myös alueelliset ja paikalliset vahvuudet. Oppiaineita ja niihin kuuluvien opintojen määrää tai pakollisuutta ei ole tarkoitus muuttaa nykytilaan nähden.

Ehdotetun lain tavoitteena on myös edistää lukiolaisten hyvinvointia, jaksamista ja opiskelumotivaatiota, tukea opiskelijoita heidän opinnoissaan sekä sujuvoittaa opintojen etenemistä ja siirtymistä jatko-opintoihin. Opiskelijoiden oikeutta saada opintojen ohjausta vahvistettaisiin, ja ohjaus olisi entistäkin henkilökohtaisempaa. Ohjausta annettaisiin myös niille, jotka lukion jälkeen eivät saa jatko-opintopaikkaa. Lisäksi säädettäisiin oikeudesta erityisopetukseen ja muuhun oppimisen tukeen. Tämä vahvistaa opiskelijoiden tasa-arvoa ja edellytyksiä opiskella lukiossa riippumatta esimerkiksi luki- tai muista oppimisvaikeuksista.

Kaikille lukio-opiskelijoille taattaisiin uudessa laissa mahdollisuus tutustua, kurkistaa, korkeakouluopintoihin ja suorittaa korkeakoulujen kanssa yhteistyössä järjestetty opintojakso. Näin korkeakouluopinnot tulisivat opiskelijoille tutuksi jo lukioaikana, mikä edistää opiskelijoiden jatko-opintoja ja urasuunnitelmien muodostumista ja sujuvoittaa siirtymistä korkea-asteelle. Kurkistus korkea-asteen opintoihin helpottaa alan valintaa ja antaa käsityksiä siitä, mitä korkeakouluopiskelu oikein on ja mitä se vaatii. Opiskelijalla olisi jatkossa myös nykyistä vahvemmin mahdollisuus kehittää lukiossa kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamista, jotka ovat opiskelijoiden kannalta keskeisiä ja tärkeitä tulevaisuuden taitoja. Uudistuksella tuetaan lukioden avautumista ympäröivään yhteiskuntaan, lukioden toimintakulttuurin kehittymistä vahvemmin yhteistyöhön ja yhteisöllisyyteen perustuvaksi, yksilölliset tarpeet huomioivaksi, monimuotoisemmaksi.

Ylioppilastutkinnon kokeiden uusimiskertoja koskevista rajoituksista luovuttaisiin. Tämä on erityisen tarpeellista nyt, kun korkeakoulujen opiskelijavalinnat uudistuvat vahvemmin ylioppilastutkintoon nojaaviksi. Uudistus myös sitä kautta siis vähentää ylioppilaskirjoituksiin liittyvää stressiä.

Lait tulisivat voimaan jo syksystä 2019 alkaen. Uudet opetussuunnitelmat ja uuden lain mukainen opetus, ohjaus ja tuki otettaisiin käyttöön syksyllä 2021 alkavassa lukiokoulutuksessa, eli on siirtymäajat, koska emme halua kuormittaa lukioita vaan mahdollistaa sen, että kaikki ehtivät tähän kehitykseen mukaan. Ylioppilastutkinnon uusimista koskevat muutokset tulisivat voimaan jo syksyn 2019 ylioppilaskirjoituksissa.

Nyt käsiteltävän esityksen lisäksi on tarkoitus valmistella laajempi ylioppilastutkintoa koskevan lainsäädännön uudistamista koskeva hallituksen esitys annettavaksi eduskunnalle syksyllä. Esityksen valmistelussa otetaan huomioon jo se työ, mitä on tehty ylioppilastutkinnon kehittämistä pohtineen Gaudeamus igitur -työryhmän kehittämistyössä, ja myöskin englanninkielistä ylioppilastutkintoa ja sen toteuttamista koskeneen selvityksen tulokset tullaan tähän lainsäädäntöön tuomaan mukaan.

Toivon, että tämä keskustelu antaa hyvää pontta tämän tärkeän ja todella innostavan lainsäädännön kehittämiseksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Kiitoksia. Otetaan tähän alkuun sellainen rapsakka debatti. Pyydän niitä henkilöitä, jotka haluavat osallistua tähän, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Tämän aloittaa sivistysvaliokunnan puheenjohtaja edustaja Puumala.

18.09 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onhan tässä laissa hyviä asioita nyt erittäin paljon, ja uskon, että kohtuullista tyytyväisyyttä olisi salissa laidasta laitaan: erityisopetusta ja tukea ja siihen varattu myöskin rahaa, omaa opintosuunnitelmaa, henkilökohtaisempaa opinto-ohjausta, Lukiolaisten Liiton ja lukiolaisten kauan kaipaamia asioita, mennään oppiainerajojen yli, tiiviimpää korkeakouluysteistyötä, vahvempaa kansainvälisyyttä, jälkiohjausvelvoitetta myöskin lukioille eli pidetään huolta senkin jälkeen, kun lukioista on päässyt pois. Erinomaisia asioita, tärkeitä, kauan odotettuja asioita.

Kysyisin ministeriltä: Miten näette nyt ammattikoulun? Teimme siellä ison reformin ihan vastikään, ja onko synkroni nyt hyvä lukion ja ammattikoulun välillä, ovatko oppilaan oikeudet ja velvollisuudet samansuuntaisia, ovatko nuo tukipalvelut samalla tasolla lukiossa ja ammattikoulussa? On tärkeää, että ne pidetään samalla viivalla.

18.10 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ottaisin kopin tuosta edustaja Puumalan puheenvuorosta. Tämä hallituksen monessa mielessä hyvä lukioesitys tuo semmoisen uuden, vahvan oksan. Lukiot käynnistävät voimallisempaa yhteistyötä korkeakoulujen kanssa. Se on minusta ihan hyvä, mutta kannan huolta siitä, että myöskin lukion tulee tehdä yhteistyötä ammatillisen koulutuksen kanssa niin kuin ammatillinen koulutus tekee lukion kanssa, ja oikeastaan tämä oli aika kevyesti nyt tässä hallituksen esityksessä. Mitä mieltä ministeri on, voidaanko sitä siinä vahvistaa?

Toinen asia, mistä kannan huolta, on se, kun lukion päätehtävä on yleissivistys [Raija Vahasalo: Kyllä!] ja tähän liittyy vahvasti historian ja ikään kuin yhteiskunnallisten asioiden syvälinen ymmärtäminen. Kannan huolta siitä. Näitä ei voida sillä tavalla ohittaa ja jättää opiskelematta myöskään lukiossa. [Puhemies koputtaa] Mitä mieltä ministeri on tästä?

18.11 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä lukiolaissa on paljon hyviä, hyviä asioita. Opiskelun joustavuuden lisääntyminen, opetuksen järjestäjän velvollisuus puuttua kiusaamiseen, hyvän käytöksen tärkeys ja turvallinen opiskeluympäristö ovat hyviä asioita, yhteistyö korkeakoulujen kanssa — myös ammatillisten oppilaitosten kanssa pitäisi olla vähän lisää yhteistyötä. Kansainvälistyminen on hyvä asia. Henkilökohtainen opinto-ohjaus on hyvä asia, mutta kysyisin ministeriltä: Miten se konkreettisesti sitten näyttäytyy? Miten hoituu konkreettisesti tämä opinto-ohjaus?

Olen hyvin huolestunut ja perussuomalaiset ovat huolestuneita lukioverkon kapenemisesta. Tulee paljon velvoitteita, joten automaattisesti käy todennäköisesti niin, että lukioverkko supistuu. Kuinka silloin käy yhteisöllisyyden kouluissa? [Puhemies: Aika!]

Pääsykoeuudistus tuo liikaa painoarvoa lukiomenestykselle.

18.13 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten tässä on jo useamman edustajan suulla todettu, esityksessä on paljon hyvää: se kannustaa oppiaine-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

rajat ylittävään opiskeluun ja painottaa kansainvälisyyttä ja työelämä- ja yrittäjyystaitoja sekä sitten myöskin yhteistyön vahvistaminen lukioiden ja korkeakoulujen välillä.

Esityksessä on myöskin arvokasta se, että opetuksen järjestäjille alueellisesti jätetään aika paljon tilaa ikään kuin luoda se oma kokonaisuus. Pidän sitä tosi arvokkaana, mutta samaan aikaan ajattelen, että ehkä sen toisella puolella tulee aika iso vastuu. Se asettaa aika paljon uutta painetta myöskin ihan semmoisen muutoksen johtamisen tai ylipäättään johtajuuden näkökulmasta innovoimiseen ja kykyyn nähdä, mitä kaikkea alueellisesti on mahdollista rakentaa. Minkä verran tästä on käyty keskustelua tai varauduttu esimerkiksi tällaiseen johtamisen tukeen? Miten me varmistamme, että samanlaisia herkkuisia innovatiivisia kokonaisuuksia syntyisi alueellisesti kaikkialla Suomessa, oli kyse pienestä paikkakunnasta tai isosta tai oli tämäntyyppisestä tekemisestä vähän tai paljon kokemusta ennestään?

18.14 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn näihin arvioihin siitä, että tähän lakiesitykseen sisältyy paljon hyviä linjauksia. Korkeakouluyhteistyön vahvistaminen on hyvä asia. Laajemmat opintoainekokonaisuudet ja myöskin opiskelijoiden saaman tuen vahvistaminen ovat ehdottoman kannatettavia tavoitteita. Tässä valiokunnan enakkokäsittelyssä on lähinnä noussut huolia liittyen tuohon aikatauluun, mitä tulee opsien laatimiseen, ja myöskin siihen, että jostain syystä tästä lukiokoulutuksen tehtäväpykälästä on poistettu maininta siitä, että se myöskin antaa valmiuksia jatkaa ammatillisessa koulutuksessa, mitä itse hieman ihmettelen.

Oikeastaan minun suurimmat huolenaiheet liittyvät siihen, että vaikka olen samaa mieltä ministerin kanssa siitä, että yleissivistyksen vahvistaminen ja tärkeys on keskeinen periaate, ja opiskelijoiden stressin vähentämisestä, niin kyllä minun nähdäkseni ylioppilaskirjoitusten painoarvon lisääminen opiskelijavalinnoissa on näiden tavoitteiden kanssa ristiriidassa, ja onkin harmillista, että se prosessi nyt on kulkenut eri reittiä, eli me emme ole päässeet eduskunnassa käsittelemään sitä, miten se tosiasia tulee vaikuttamaan myöskin lukiokoulutuksen sisältöihin ja opiskelijoiden valintoihin.

18.15 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Minunkin mielestäni tässä lakiehdotuksessa on tosi paljon hyvää, mutta muutama tällainen huomio ja ehkä kysymys myös ministerille siitä, miten tästä eteenpäin:

OAJ puhui tänään valiokunnassa laatukriteereistä, että pitäisikö jatkossa ajatella laatukriteereitä. Ei niin, että tulee jonkinlaisia rankinglistoja, mutta laatukriteereitä, jotka auttaisivat tätä sisällöllistä kehittämistä.

Sitten mietin sellaista asiaa, että on äärimmäisen hyvä ja arvokasta, että nyt satsataan todellakin erityisopetukseen ja opinto-ohjaukseen, mutta löytyykö näitä päteviä opettajia? Onko meillä tarpeeksi erityisopettajia, onko meillä tarpeeksi päteviä opinto-ohjaajia, jotta todellakin päästään tähän hienoon ja hyvään tavoitteeseen?

Ja viimeinen kysymys on kustannukset. Niitä ei nyt [Puhemies koputtaa] näillä näkymin kateta täysmääräisesti, ja pelkään kyllä, että se vaikuttaa tähän [Puhemies: Aika!] lukioiden määrään.

18.16 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten olemme kuulleet, tässä lakiesityksessä on vähän tai ei lainkaan kritisoitavaa. Tämä on erittäin positiivinen esitys. Tällä esityksellä pyritään vahvistamaan lukion asemaa yleissivistävänä koulu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

tuksena ja lukiokoulutuksen houkuttelevuutta. Erityisen hyvänä pidän tässä sitä, että lukiot velvoitetaan entistä vahvemmin yhteistyöhön korkeakoulujen kanssa, mikä varmasti edesauttaa lukio-opiskelijoita näkemään, mihin ja minkälaiselle alalle haluaa suuntautua tulevaisuudessa.

Kysyn kuitenkin: kun nyt lukiot varmasti tätä myötä haluavat tehdä enemmän yhteistyötä korkeakoulujen kanssa, olisiko tarvetta säätää myös korkeakouluille velvoite tehdä yhteistyötä lukioden kanssa, jotta varmistuttaisiin siitä, että kaikki lukiot ovat tasavertaisessa asemassa?

Yleisesti haluan kuitenkin kiittää tästä erinomaisen hyvää laista, ja on hienoa, että pääsemme sitä tarkemmin valiokunnassa käsittelemään.

18.17 Kimmo Kivelä sin (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Hallitusta ei ainakaan koulutuspoliittisissa kysymyksissä voi syyttää toimettomuudesta. On uudistettu ammatillinen koulutus, viimeiset kaksi tuntia puhuttiin varhaiskasvatuksen uudistamisesta, ja nyt uudistetaan lukiolaki, joka on ollut 20 vuotta voimassa ja jota on moneen kertaan parsittu, jopa niin että saumat saattavat jo pettää. Nyt uudistetaan kuitenkin maltillisesti ja nimenomaan tämä yleissivistävyys edellä.

Itse ilahduin erittäin suuresti siitä, että on tämä korkeakoulu-yhteistyö. Itse olisin mennyt pitemmälle ja puhunut korkeakoulu- tai yliopisto-tetistä, että oltaisiin menty aina pariaksi viikoksi niin kuin mennään tетиin työharjoitteluun. Se on hieno asia, että tulevaisuuden lukiolaisella on jo taju, syvempi taju kuin meillä on ollut, siitä, mitä yliopisto- ja korkeakouluopiskelu on. [Puhemies koputtaa]

Kritiikkiä sen sijaan on tähän [Puhemies: Aika!] tutkinnon uusimismahdollisuuteen. Palataan siihen.

18.19 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakiesityksessä on paljon hyvää, muun muassa ohjauksen lisääminen. Nykyisellään valtaosalla lukioista korkeakoulutukseen hakeutuvilla ei ole selvää kuvaa, mihin tehtäviin erilaiset opintoalat johtavat, ja samaan aikaan työelämäosaamista tulee lähinnä vain niille, jotka ovat sen kesätyön onnistuneet hankkimaan. Lukioden opinto-ohjauksen laatuun onkin kiinnitettävä erityistä huomiota, jotta yksilölliset opintopolut voivat toteutua ja jotta hakeutumista lukion jälkeisiin opintoihin voidaan nopeuttaa ja jotta nuoret saavat selkeän kuvan tulevasta työelämästä ja sen eri mahdollisuuksista.

On myöskin hyvä, että lakiesitys lupaa erityisopetusta ja tukea myös lukiolaisille. Vastoin tätä toivetta vaikuttaa kuitenkin se, että Kuntaliiton selvityksen mukaan 70 prosenttia vastanneista kunnista ei ole pystynyt järjestämään oppilas- ja opiskelijahuollon palveluja vuonna 2014 tulleen oppilas- ja opiskeluhoitolaain vaatimusten mukaisesti. Tämä on huono asia, ja onkin tärkeätä, että lukiokoulutuksen kehittämisessä ja resursseissa kiinnitetään tähän asiaan elikkä kouluhyvinvoinnin parantamiseen huomiota, sillä lukiolaiset todella kokevat työnsä aika kuormittavaksi.

18.20 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan käsillä oleva laki on tärkeä avaus lukiokoulutuksen kehittämisessä. Toki vielä paljon tarvitaan, että saadaan lukiokoulutus vielä nykyaikaistettua näihin nykyajan tarpeisiin ja tätä monialaisuutta saadaan edelleen lisättyä jatkossa, mutta tämä on hyvä avaus sitä kohti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

Ennen kaikkea on tärkeää, että korkeakouluyhteistyötä lisätään ja että se turvataan myöskin pienten lukiodien osalta, jotta kaikki suomalaiset lukiolaiset pääsevät tutustumaan korkeakouluopintoihin. Tätä jo tehdään, esimerkiksi omalla kotipaikkakunnallani aloitetaan robotiikan ja ohjelmoinnin opinnot yhteistyössä ammattikorkeakoulun kanssa syksyllä. Tämä on tärkeää alueenkin kehittymisen kannalta näillä aloilla.

Arvoisa puhemies! Olisinkin kysynyt: miten varmistetaan, että kaikilla lukioilla ja lukiolaisilla on mahdollisuus päästä näihin korkeakouluopintoihin tutustumaan jatkossa, ja myös miten turvataan resurssit ja pienten lukiodien verkosto ja lukio-opintojen saavutettavuus kaikille suomalaisille myös jatkossa?

18.21 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lukiokoulutuksen kehittäminen nykyajan vaatimuksia vastaavaksi on tietenkin ensiarvoisen tärkeää meidän sivistystasomme kannalta, ja esimerkiksi tämä korkeakoulukurkistus on askel täysin oikeaan suuntaan, samoin mahdollisuus työelämävalmiuksien kehittämiseen.

Mutta kuten edustaja Jarva juuri tuossa edellä, minäkin kysyisin ministeriltä: miten käytännössä varmistetaan se, että myös pienillä paikkakunnilla pienissä lukioissa näihin liittyvät toimintaedellytykset jatkossa turvataan ja etteivät tarjotut uudet mahdollisuudet koske vain suurimpien paikkakuntien, korkeakoulukaupunkien, suuria lukioita?

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä nyt henkilökohtainen opintosuunnitelma kirjataan lain tasolle, mikä on hyvin myönteistä. Perussuomalaiset kiinnittivät huomiota opinto-ohjauksen tärkeyteen jo viime syksyn vaihtoehtobudjetissa. Toimiva opinto-ohjaus vähentää merkittävästi opintojen keskeyttämistä ja sitä kautta syrjäytymistä ja on tietenkin tärkeää [Puhemies koputtaa] myös inhimillisestä näkökulmasta.

18.22 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin tässä on tullut esille, tässä esityksessä on monia hyviä asioita, kuten nimenomaan tämä opinto-ohjauksen varmistaminen ja erityisopetus ja muu oppimisen tuki lukiolaisille, ja onkin äärimmäisen tärkeää, että näihin varataan myös riittävät resurssit, jotta se ei sitten jää kunnan kontolle, onko varaa toteuttaa niitä, vaan nämä kustannukset katetaan kokonaisvaltaisesti.

Tässä on myös tullut esille se huoli, että miten tämä sinänsä erittäin hyvä tavoite yhteistyön lisäämisestä korkeakoulujen kanssa toteutetaan kaikkialla Suomessa. Itse tapasin itäsuomalaisia lukiolaisia jokin aika sitten — he olivat täällä eduskunnassa käymässä — ja kyllä siellä oli huoli siitä, miten esimerkiksi Lieksaan saadaan ne samat mahdollisuudet, mitkä ovat Joensuussa, missä on sekä yliopisto että ammattikorkeakoulu. Lisäksi itse asiassa nämä nuoret myös olivat huolestuneita siitä, miten lukion yleissivistävyys taataan. Tässä laissa ei nyt puhuta eri oppiaineittain niiden pakollisuudesta sen enempää, mutta se on aito huoli, miten jatkossa, kun ylioppilastutkinto ja lukion arvosanat entistä enemmän määrittelevät jatko-opinnot, [Puhemies koputtaa] varmistetaan, että kaikki kuitenkin laajasti opiskelevat yleissivistävästi.

18.23 Raija Vahasalo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on lakiesitys, jossa kaikki tahot voittavat. Lukiolaiset voittavat: heillä uravalinta helpottuu, he saavat henkilökohtaista opinto-ohjausta ja tukea. Korkeakoulut voittavat: he saavat akateemisesti valmiimpia opiskelijoita opiskelijoikseen. Työelämä voittaa: välivuodet vähenevät, valmiudet työelämään paranevat, ja opiskelijat valmistuvat aikaisemmin. Meillä on ollut yksi ongelma yhteiskunnassa se, että liian myöhään valmistumme.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

Itse vielä haluaisin lisätä myöskin yhteistyötä korkeakoulujen kanssa niin, että tulisi enemmän kampuksia, joissa lukiot ja korkeakoulut olisivat saman katon alla tai ainakin samalla pihalla. Tällaista on ainakin suunniteltu, jollei jo toteutettu, Aalto-yliopistoon.

18.25 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on ihan kelpo lakiuudistus, joskaan ei mitenkään valtavan kokonaisvaltainen. Tämä jatkaa sitä täydennysten sarjaa, jota on tehty, mutta ihan hyvä niin.

Kysyn spesifisti terveystiedon poistamisesta lainsäädännöstä. Tänne on jäämässä nyt vain uskonto jatkossa erikseen määritellyksi. Se on oma kysymyksensä, mutta kun mietimme historiallista kontekstia, niin muistamme, että kun 1990-luvun alun lamassa kunnat leikkasivat paljon koulutuksesta ja erityisesti terveystieto oli usein tulilinjalla — sitä vähennettiin ja siitä jopa luovuttiin monissa lukioissa — niin kävi niin, että muutaman vuoden kuluttua tästä teiniraskauksien määrä lähti kasvuun. Tästä johtuen Lipposen ensimmäinen hallitus päättikin sitten tehdä terveystiedosta pakollisen oppiaineen. Varmaankin lähdemme kaikki siitä, että laadukas seksuaalikasvatus ja -opetus kaikilla asteilla on välttämätöntä. Se on meidän kaikkien etu. Kysyisin ministeriltä: oletteko huomioineet nämä näkökulmat, ja turvataanko riittävä seksuaalikasvatus kuitenkin jatkossakin?

18.26 Ulla Parviainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lukiota tulee kehittää edelleenkin yleissivistävänä kouluna mutta samalla joustavoittaa eri oppilaitosten välistä yhteistyötä. Nythän tässä tulee velvoittavana korkea-aste.

Minua on pohdituttanut ihan samalla tavoin se, onko tämä mahdollista kaikille lukioille, pienille lukioille, etäällä oleville lukioille, kun ajatuksenahan minun mielestäni pitäisi olla niin, että jokaisella suomalaisella nuorella olisi halutessaan mahdollisuus käydä lukio mahdollisimman lähellä kotia. Tässä varmaan joudutaan ottamaan, tai saadaan ottaa, käyttöön eri tavalla järjestettyjä opintoja pienissä lukioissa, digitaalisena ja etäopetuksena ja verkostomaisena toimintana, jotta saataisiin oppilaille ihan samanvertaiset mahdollisuudet opiskella laaja-alaisesti, kuten he itse omassa suunnitelmassaan haluavat.

18.27 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin haluan kiittää, tässä on paljon hyviä asioita. Esimerkiksi kokeiden uusimismahdollisuuksien kehittäminen on kannattavaa. Tällä on nähdäksemme lukiolaisten hyvinvointia parantava ja stressiä vähentävä vaikutus.

Korkeakoulujen pääsykokeita ja jatko-opintojen sisäänottojärjestelmiä on syytä uudistaa, mutta mielestämme opiskelijavalintaa ei ole järkevää liian pitkälti rakentaa ylioppilastutkinnon varaan, koska ihmisellä pitää aina olla myös mahdollisuus aloittaa alusta. Olihan Einsteinillakin muistaakseni nelosia koulutodistuksessa.

Tapasin lukiolaisia, ja he pyysivät, että minä kysyisin tästä huolesta, mikä lukiolaisliittolla on: ”Pelkästään suojaaminen kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä ei riitä, vaan opettajilla ja rehtorilla on oltava velvollisuus puuttua siihen ja ilmoittaa siitä kiusatun ja kiusaajan huoltajalle perustuslain tapaan. Kouluterveyskyselyn 2015 mukaan 85 prosenttia kiusaamista kohdanneista lukiolaisista kokee, että koulun aikuiset eivät [Puhemies koputtaa] puutu kiusaamiseen.” [Puhemies: Aika!] Haluaisin ministerin kommentin tähän, kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

18.28 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esitys uudeksi lukio-laiksi on erittäin hyvä ja kannatettava. Näyttää siltä, että oppositiokaan ei löydä siitä juuri mitään kritisoitavaa. On noussut esiin huoli yksilöllisestä tuesta, opinto-ohjauksesta, mutta olen varma, että kun oppositio ehtii tähän lakiin tutustua, niin nekin huolet hälvenevät. Nimittäin juuri opiskelijan arjen kannalta tärkeä henkilökohtainen tuki, aina tarvittaessa erityisopetus ja opinto-ohjauksen lisääminen, todella paranee tässä uudessa laissa. Uusi lukio on kansainvälisempi ja joustavampi samalla, kun lukion yleissivistävää roolia vahvistetaan. Monet tärkeät asiat siinä myös edistävät korkeakoulujen kanssa tehtävää yhteistyötä ja sitä, että lukio valmistaa ja valmentaa opiskelijaa korkeakouluihin ja sitä kautta kohti työelämää. Hyvä uudistus.

18.29 **Pilvi Torsti sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostan tässä tätä yleissivistävää otetta, modernisointia, korkeakouluyhteistyötä ja opinto-ohjausta. Ehkä hieman kaipaakaan lakiesityksessä näkökulmaa laajemmin toisen asteen kehittämiseen, josta me olemme monilta tahoilta tässä maassa saaneet viestiä, että se on se meidän laaja tavoite, koko ikäluokan toisen asteen tutkinnon suorittaminen, ja siinähan lukio on olennaisessa osassa. Miten tämä tähän koko isoon kuvaan suhteutuu, sitä tässä lain alkuteksteissä olisi voinut hieman pohtia.

Kysymyksenä ministerille kysyisin tietynlaisen ehkä työrauhan turvaamisesta lukioissa tässä erilaisten uudistusten keskellä. Meillähan on tässä nyt rinnakkain menossa monia erilaisia uudistuksia samaan aikaan — 2016 tulivat voimaan edelliset opsit, meillä on ylioppilastutkinnon digitalisointi, jossa saadaan ensimmäinen kokonaan valmiiksi ensi vuonna, tuntijakokeilu, joka alkoi viime vuonna — ja nyt haluttaisiin sitten, että 2021 olisi taas uudet opsit, siis kaksi vuotta sen jälkeen, kun ensimmäinen ikäluokka on päässyt näiden edellisten kanssa maaliin. [Puhemies: Aika!] Miten näette tämän aikataulun, voidaanko sitä täsmentää?

Puhemies Paula Risikko: Otetaan vielä kolme vastauspuheenvuoroa, ja sitten ovat yhteen kertaan menneet kaikki, paitsi että lopuksi annan vielä sivistysvaliokunnan puheenjohtajalle puheenvuoron, ja sitten ministerin vastaus. Eli Honkonen, Karimäki, Puumala ja ministerin vastaus, ja sitten mennään puhelistaan.

18.30 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On todellakin mielestäni hyvin linjakasta, että nyt kun tällä vaalikaudella aikaisemmin on uudistettu toisen asteen ammatillista koulutusta, niin nyt sitten tehdään näitä mielestäni erittäin tarpeellisia ja hyviä päivityksiä myös tähän meidän lukiokoulutukseemme ja lukiokoulutusjärjestelmäämme. Erityisesti iloitsen siitä asiasta, mistä olen saanut useilta opiskelijoilta palautetta, että ylioppilaskokeen uusiminen on jatkossa mahdollista ilman rajoituksia.

Toinen asia, ehkä hivenen pedagogisempi asia, on tämä muualla hankitun osaamisen tunnustaminen. Kyllähän se on näin, että katsottiin sitten meidän yleissivistävää koulutusjärjestelmää tai ammatillista koulutusjärjestelmää, niin kyllä me olemme monia muita maita jäljessä olleet vielä paljon siitä, miten muualla elämässä hankittu osaaminen tunnustetaan. Tällä kyllä toivon mukaan saadaan sitä elementtiä osaksi opetusta entistä paremmin, ja tästäkin haluan kyllä ministeriä ja hallitusta kiittää.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

18.31 **Johanna Karimäki vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä lukiolaiksi on paljon hyviä elementtejä, niin kuin mahdollisuus erityisopetukseen ja lukio-opetuksen laaja-alaisuus. Toki yhdyn siihen huoleen, mitä täällä edustajat ovat esittäneet, että esimerkiksi yleissivistävyys käytäisiin huolellisesti valiokunnassa läpi.

Esityksessä on erittäin hyvää tämä korkeakouluysteistyö, mutta juuri se, että se on mahdollista ihan kaikkialla, pienissä lukioissa ja syrjäseuduilla, on tosi tärkeää varmistaa valiokuntakäsittelyssä.

Meillä on jo pitkään ollut ja vakiintunut tämä luokaton lukio -ajatus, että jokainen voi omaan tahtiin opiskella ja valita oppiainekokonaisuuksia, ja se on hyvin laajasti kannatettu ja hyväksi koettu järjestelmä, mutta toisaalta se synnyttää sen, että varsinkin syrjään vetäytyvillä nuorilla ei enää ole sitä oman ryhmän ja luokan tukea ympärillään. Kysyisin ministeriltä: miten voisimme parantaa yhteisöllisyyttä lukioissa ja vähentää yksinäisyyttä?

Puhemies Paula Risikko: Sitten vielä sivistysvaliokunnan puheenjohtaja edustaja Puumala.

18.33 **Tuomo Puumala kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ehkä yhtä asiaa vielä esittäisin tulevaisuuden pohdinnaksi tuolla lukioissa. Sehän on jo tässä mukana, ja toivoisin, että siitä tulisi elävä osa tulevaisuuden lukiokoulutusta — nimittäin nämä lukiodiplomit. Itse käyttäisin siitä ehkä nimeä portfolio. Ajattelisin, että vähän samaan tapaan kuin tuolla ammatillisessa koulutuksessa, tulevaisuuden lukiossa jatkuva osaamisen näyttö olisi vielä nykyistä enemmän se juttu — siis ei vain niin, että kolme vuotta valmistaututaan niihin olympialaisiin eliikka ylioppilaskirjoituksiin ja pelkästään niiden ehdoilla tehdään toimintaa, vaan voisi antaa näyttöjä jatkuvasti, tehdä oppiainerajojen yli meneviä tutkielmia, kerätä omaa sähköistä portfolioa, omaa osaamiskansiota. Tuolla osaamiskansiolla olisi sitten merkitystä myöskin, kun pyritään korkeakouluun, siinä näkisi sen kehittymisen ja kypsymisen. Mitä ajattelette, ministeri, tästä kokonaisuudesta?

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministeri Grahn-Laasonen vastaa näihin kysymyksiin, enintään 5 minuuttia. Sitten mennään puhujalistaan.

18.34 **Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen:** Kiitos, rohkaisevaa palautetta. — Arvoisa puhemies! Lukio avartaa näköaloja, ja meidän iso tehtävämme on huolehtia siitä, että näin tapahtuu jokaisen lukiolaisen kohdalla, että lukiossa aikuiset tukevat nuoria heidän valmistautuessaan seuraaville jatkoaskeleille. Voi sanoa, että kun tätä lukiouudistusta tehtiin, halusimme vaalia nimenomaan kahta lukion tärkeää ydintehtävää, jotka ovat vahva yleissivistys ja toisaalta jatko-opintoihin valmistaminen, ja tämä lakiehdotus vahvistaa nimenomaan näitä tärkeitä tehtäviä.

Yleissivistyksestä ja sen vahvistumisesta on kannettu huolta pitkin matkaa jo vuosia, että miten se tehtävä tulee monimutkaistuvassa, yhä laajempaa osaamista vaativassa maailmassa täytetyksi. Täälläkin salissa on puhuttu syvällisestä ymmärtämisestä, laajempien kokonaisuuksien hahmottamisen tärkeydestä, tulevaisuuden taidoista. Uskon, että nimenomaan tämä uusi lukiorakenne, joka mahdollistaa monitieteisten, kiinnostavien opintokokonaisuuksien, laajempien kokonaisuuksien rakentamisen lukio-opetukseen, vahvistaa nimenomaan lukion yleissivistävää tehtävää. Ja haluan alleviivata sitä, mikä tuli jo sanottua-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

kin, että tämä laki ei vähennä historiaa, ei vähennä terveystietoa, ei muutenkaan muuta oppiaineiden välistä balanssia, ei tee yhtäkään nykyistä oppiainetta vapaaehtoiseksi, vaan mahdollistaa oppiainerajat ylittävän yhteistyön ja antaa opettajille uusia työkaluja tehdä yhteistyötä ja avata lukiota entistä vahvemmin myöskin ympäröivään yhteiskuntaan: vahva kansainvälisyys, kansainvälistyminen, vahva yhteys työelämään, yrittäjyyden näkökulmat, uudenlaista ajattelua lukio-opetukseen.

Haluan myös sanoa sen, että lukiouudistusta seuraa kunnille tietysti myöskin rahoitus. Kun on uusia tehtäviä, niin sitä varten on varattu hallituksen viime viikon riihessä lukioille lisärahoitus, ja se on noin 8,5 miljoonaa euroa. Se tulee muun muassa niihin tärkeisiin uusiin tehtäviin, joilla pyritään esimerkiksi uupumusta ja stressiä ehkäisemään ja torjumaan muun muassa henkilökohtaisemman opinto-ohjauksen kautta. Erityisopetuksen tulo lukioon on erittäin tärkeä uusi asia, samoin jälkiohjausvelvoite niille ylioppilaille, jotka eivät heti saa jatko-opintopaikkaa.

Kysyttiin siitä, miten huolehditaan yhteisöllisyydestä. Pidän sitä kyllä tärkeänä, ja nämä uudet opintokokonaisuudet, laajemmat kokonaisuudet... Kurssimuotoisen luokattoman lukion ongelma ehkä oli vähän siinä, että opiskelijat monesti rakensivat polkunsä aika yksin. Nyt mahdollistetaan laajempien kokonaisuuksien muodostaminen ja tulee esimerkiksi vaikkapa sellainen hyvä parannus ja mahdollisuus, että esimerkiksi tietyissä aineissa, joissa saatettaisiin hyötyä siitä, että opetusta on ympäri vuoden, voidaan jatkossa — esimerkiksi kieliä — opettaa ympäri vuoden eikä vain esimerkiksi jaksoissa 1 ja 4. Tämänäköpisiä uusia mahdollisuuksia tämä lukiouudistus avaa, tuo ehkä sitä kautta myös sitä yhteisöllisyyttä ja pysyvyyttä mutta toisaalta sitten myös mahdollisuuden niihin henkilökohtaisiin polkuihin, missä otetaan opiskelijan tarpeet paremmin huomioon — tämä erityisopetus tietysti siihen vahvana lisänä.

Täällä kysyttiin, miten varmistetaan korkeakoulu yhteistyö, miten vahvistetaan sitä tasa-arvoa myöskin tästä näkökulmasta, että se on jokaisen ulottuvilla. Juuri siksi se on tässä laissa ja tuotu tähän lainsäädäntöön vahvasti, että on jokaisen lukion tehtävä jatkossa huolehtia siitä, että jokainen lukiolainen pääsee jo opintojensa aikana kurkistamaan korkeakouluun, että tämä mahdollisuus olisi avoinna ja saavutettavissa jokaiselle lukiolaiselle, ei vain niille lukiolaisille, jotka opiskelevat esimerkiksi Aalto-yliopiston kampuksella tai ovat muuten maantieteellisesti lähellä yliopistoja ja ammattikorkeakouluja. Tärkeätä siinä korkeakoulu yhteistyössä on se, että opiskelijat pääsevät kurkistamaan niille aloille, joille heillä on kiinnostusta, niihin korkeakouluun, ja siksi tarvitaan myös sitten digitaalisia ratkaisuja, erilaisia verkostoja ja myös korkeakoulujen avautumista vastaavasti lukioden suuntaan. Tästä olemme korkeakoulujen kanssa jo ennalta sopineet yhdessä sopimusneuvotteluissa tämän kauden alussa, ja korkeakoulut ovat kyllä myöskin erittäin kiinnostuneita tästä yhteistyöstä, koska kyse on heidän tulevaisuuden opiskelijoistaan.

Hallituksen riihestä tuli myös muita hyviä uutisia lukiolaisille. Lukiolaisten opintotuki paranee, opintotukikuukausi lisää, ja samoin tuli oppimateriaalilisä helpottamaan perheiden ja lukiolaisten taloudellista painetta erityisesti niissä vähävaraisemmissa, heikommin toimeentulevissa perheissä, joissa lukio-opintojen kustannukset, oppimateriaalikustannukset, ovat jopa muodostuneet esteeksi lukio-opinnoille. Tästä ongelmasta haluamme päästä eroon, koska mahdollisuuksien tasa-arvo on meille tärkeä arvo, ja siitä syystä oppimateriaalilisä tulee nyt helpottamaan heikossa taloudellisessa tilanteessa olevien lukiolaisten ja heidän vanhempiansa asemaa. [Puhemies koputtaa]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

Kiitos tästä keskustelusta jo tähän asti, ja jatketaan. Toivon, että keskustelu voisi tuottaa esimerkiksi ajatuksia siitä, minkälaisia mahdollisuuksia voitaisiin tämän mahdollistavan lainsäädännön kautta todella sinne arkeen rakentaa, eli mitä tämä [Puhemies: Aika!] tulevaisuuden lukiokoulutus voisi uusien mahdollisuuksien valossa olla, ja että voitaisiin myöskin sitten käydä keskustelua niistä mahdollisuuksista, joita meillä nyt on vahvistaa tämän lainsäädännön myötä lukion ja korkeakoulujen välistä yhteistyötä entisestään.

Puhemies Paula Risikko: Sitten siirrytään puhujalistaan. Kuten muistatte, olemme siirtyneet käytäntöön, että puheenvuoron pituus on 7 minuuttia ja sieltä paikalta voi pitää 3 minuutin puheenvuoroja.

18.40 Raija Vahasalo kok: Arvoisa puhemies! Tänään on kyllä lukiolaisten riemupäivä. Opiskelijat ovat kauan kaivanneet ja odottaneet lukiouudistusta. He saavat sen kohta.

Esityksessä on monta erinomaista asiaa, mutta haluan nostaa sen yhden asian, jota täälläkin on paljon kiitelty, eli lukiodien ja korkeakoulujen tiivistyvän yhteistyön. Se asia on sellainen, jossa kaikki voittavat. Kolme asiaa: Ensinnäkin, lukiolaiset voittavat. Uravalinta helpottuu, koska he pääsevät kurkistamaan korkeakoulujen kurssitarjontaan. Näin he myös löytävät helpommin koulutuksen, jota haluavat lukion jälkeen lähteä suorittamaan. Ja tämä on mahdollista nyt joka ikiselle lukiolaiselle, tähän asti se ei ole ollut mahdollista jokaiselle. Myös henkilökohtaisempi opintojenohjaus on tukemassa näitä oikeita valintoja. Toiseksi, korkeakoulut hyötyvät. He saavat opiskelijoita, jotka ovat valmiimpia ja motivoituneempia opiskelemaan. On tärkeää, että jo lukioaikana opiskelijat saavat korkeakouluissa tarvittavia akateemisia valmiuksia ja oppivat tieteelliseen ajatteluun ja saavat harjoitusta akateemisten tekstien, kuten esseiden, kirjoittamiseen. Lukiossa suoritettua korkeakouluopinnot sujuvoittavat siirtymistä korkeakouluun ja vähentävät välivuotia lukion jälkeen. Tämä tarkoittaa sitä, että opiskeluajat lyhenevät ja opiskelijat valmistuvat nopeammin. Eli silloin, kolmanneksi, työelämä hyötyy tästä laista. Sen lisäksi lähes jokainen yritys tarvitsee nykyään kansainvälistä osaamista ja laajempien kokonaisuuksien ymmärtämistä, ja uusi opetussuunnitelma vahvistaa opiskelijoille näitä taitoja.

Itse toivon myös, että lukiot voisivat muodostaa vielä lähempää yhteistyötä korkeakoulujen kanssa ja voisivat yhdessä muodostaa kampuksia. Jotakin on esimerkiksi Aaltoyliopistossa jo pohdittukin, mietittykin, ehkä toteutettukin. Silloin mahdollistuu parhaiten yhteistyö korkea-asteen koulutukseen, johon lukiolaiset joka tapauksessa jatkavat.

Ja ajatus laatukriteereistä, se mitä täällä sanottiin, on myös hyvä ja kannatettava. Niitä on kokoomus esittänyt jo aikaisemminkin, ja nehan ovat perusopetuksessa jo olleet.

Vaikka lukio on yleissivistävä koulutus eikä valmista ammattiin, tulee kolmen vuoden opinnoilla ja sinä aikana kertyneellä sivistyspääomalla olla merkitystä. Parhaimman hyödyn opinnoissa saa, kun ne luovat vahvan pohjan korkeakouluopinnoille. Myös opintopistejärjestelmä, johon siirrytään, helpottaa korkeakouluihin siirtymistä.

Tämä lakiesitys on aivan erinomainen. Kiitos ministerille siitä.

18.43 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Laaja-alainen sivistys ja koulutuksen tasa-arvo ovat keskeisiä sosiaalidemokraattisen koulutuspolitiikan tavoitteita. Lukion tehtävänä on antaa hyvä yleissivistys, kehittää ongelmanratkaisukykyä ja luovuutta sekä vahvistaa kriittistä ja loogista ajattelua. Kansainvälistyvässä maailmassa monipuolinen kielitaito on erityisen arvokas. Lakiehdotus sisältää hyviä asioita, kuten erityisopetuksen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

vahvistamisen, jokaiselle oman opintosuunnitelman ja henkilökohtaisemman opinto-ohjauksen sekä kiusaamiseen puuttumisen. Näitä kaikkia asioita me sosiaalidemokraatitkin olemme jo vuosia ajaneet.

Arvoisa puhemies! On hyvä, että lukio-opetuksen sisältöä suunnataan kohti oppiainera-
jat ylittävää oppimista, jossa korostuu asioiden monitieteinen lähestyminen. Lukiokoulutuksessa ylikorostuu valmistautuminen ylioppilaskirjoituksiin ja vastaavasti alikorostuvat lukiokoulutuksen yleissivistävät tavoitteet.

Sosiaalidemokraatit katsovat, ettei pelkkä valinnaisuuden lisääminen vastaa lukiolais-
ten tarpeisiin. Lukiossa ei pidä pakottaa opiskelijoita ennenaikaisiin, tärkeitä sisältöjä pois sulkeviin valintoihin. Tarvitaan myös kriittisen ajattelun vahvistamista, uudenlaista oppi-
mistä, yhteisöllisyyttä sekä tiiviimpää vuorovaikutusta ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Lukiokoulutuksen oppimisen arvioinnissa tulee ottaa käyttöön uudenlaiset tavat, joiden avulla voitaisiin arvioida paremmin taitoja, joita opiskelija elämässään tarvitsee. Ulkoa opetellun tiedon sijaan voidaan arvioida opiskelijan tiedonhakuvalmiuksia sekä tiedon lähdekriittistä analyysia.

On muuten pelkästään hyvä asia, että ylioppilaskokeen saa nyt uusia niin monta kertaa kuin haluaa — tässä näin välihuomautuksena.

Arvoisa puhemies! Nykyisellään valtaosalla lukioista korkeakoulutukseen hakeutuvilla ei ole selvää kuvaa, mihin tehtäviin erilaiset opintoalat johtavat. Samaan aikaan työelämä-
osaamista tulee lähinnä niille, jotka saavat hankittua kesätyötä, mikä harvoin toki vastaa niitä ammatteja, joissa korkeakoulutetut toimivat. Lukioden opinto-ohjauksen laatuun on kiinnitettävä erityistä huomiota, jotta yksilölliset opintopolut voidaan toteuttaa ja hakeutu-
mista lukion jälkeisiin opintoihin nopeuttaa. Lukio-opintoihin tulee sijoittaa tarvittava määrä pakollista työelämään tutustumista, jonka avulla ymmärrys korkea-asteen opin-
tosuunnista voi selventyä, mikä nopeuttaa hakeutumista korkea-asteelle ja vähentää virhe-
valintoja.

Arvoisa puhemies! Kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentäminen voi lisätä eriarvoi-
suutta lukiolaisten palveluiden saatavuudessa sekä oikeusturvan osalta. Kuntaliiton selvi-
tyksen mukaan 70 prosenttia vastanneista kunnista ei pystynyt järjestämään oppilas- ja opiskelijahuollon palveluita 2014 voimaan tulleen oppilas- ja opiskelijahuoltolain vaati-
musten mukaisesti. Lukiokoulutuksen kehittämisessä ja siihen varattavissa resursseissa onkin kiinnitettävä huomiota erityisesti kouluhyvinvoinnin parantamiseen. Lukiolaiset itse kokevat opintonsa liian kuormittaviksi. Siksi psykososiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen, koulukiusaamisen vähentämiseen, kouluviihtyvyyden lisäämiseen, yhteisöllisyyden vahvistamiseen sekä riittävään tukeen on kiinnitettävä nykyistä parempaa huomiota.

Arvoisa puhemies! Keskeisin ongelma lukiolain uudistamisessa, niin kuin tuntuu ole-
van lähes kaikessa hallituksen työssä, on se, että opetus- ja kulttuuriministeriössä on tällä hetkellä käynnissä useita erillisiä lukion kehittämiseen tähtääviä projekteja. Uudistukset näyttäytyvät pirstaleisina ja sekavina, välillä vailla kokonaisnäkemyksiä. Nykyinen opetus-
suunnitelma tuli voimaan syksyllä 2016, eli se on tällä hetkellä lähinnä ajettu sisään. Nyt on käynnissä myös kolmivuotinen tuntijakokokeilu. Myös yo-kirjoitukset ovat muutoksessa: sähköiseen yo-kokeeseen siirrytään lopullisesti vuonna 2019. Seuraavana listalla on korkeakoulujen opiskelijavalinnan uudistaminen tavalla, joka mahdollistaisi ylioppilasto-
distusten arvosanojen painoarvon lisäämistä korkeakoulujen sisäänpääsyssä.

Lukioesitys ei myöskään puutu mitenkään rahoitukseen. Ammatillisen koulutuksen re-
formin yhteydessä rahoitusjärjestelmä uudistettiin siten, että 50 prosenttia on perusrahoi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

tusta, 35 prosenttia suoritusrahoitusta ja 15 prosenttia vaikuttavuusrahoitusta. Tämä ei ainakaan tuo toisen asteen koulutuksia lähemmäs toisiaan vaan on omiaan jopa lisäämään eriytymistä.

Lukiokoulutusta ja ammatillista koulutusta yhdistelevät kaksoistutkinnot ovat olleet erittäin suosittuja. Työelämän muutoksessa korostuu osaaminen, jota molemmat toisen asteen koulumuodot tuottavat. Siksi on erittäin tärkeää, että kaksoistutkinnot ovat tulevaisuudessakin nuoren valittavissa.

Sosiaalidemokraatit kannattavat lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteistyön tiivistämistä hallinnollisella, opetuksellisella ja tutkintojen suorittamisen tasolla. SDP:n näkemyksen mukaan yhtenäisellä toisella asteella tulisi säilyä nykyinen ylioppilastutkinto, ammatilliset tutkinnot ja useamman tutkinnon suorittaminen niin sanottuina yhdistelmäopintoina.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti tähän lakiesitykseen ei sisälly elämäntutkimustiedon opiskelumahdollisuuden avaamista kaikille lukiolaisille. Katsomusaineita tulisi tarkastella samalla tavalla kuin muita oppiaineita, ja sitä koskeva pykälä tulisi tarpeettomana poistaa. Toisena vaihtoehtona opiskelijan tulisi voida itse valita, mitä uskontoa hän opiskelee tai opiskeleeko hän elämäntutkimustietoa.

Lapsiasiavaltuutettu on todennut, että ”uskonnonopetusta koskevaa lainsäädäntöä tulisi tarkentaa, jotta se takaisi kaikille lapsille yhdenvertaisen oikeuden osallistua tai olla osallistumatta uskonnonopetukseen tai vaihtoehtoisesti elämäntutkimustiedon opetukseen”. Myös Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto esitti muutosta lausunnossaan opetus- ja kulttuuriministeriölle: ”Lukiolaisen tulisi iästään riippumatta voida aina valita, osallistuuko hän uskonnon vai elämäntutkimustiedon opetukseen.” Myös uskonnottomien opiskelijoiden tilanne paranisi, kun elämäntutkimustiedon opetuksen tarjonta todennäköisesti vahvistuisi nykyisestä varsinkin pienissä lukioissa. Lakimuutos ei tältä osin edellyttäisi muutosta oppiaine- ja tuntijakopäätökseen eikä opetussuunnitelman valtakunnallisiin perusteisiin ja koulutuksen järjestäjien hyväksymiin opetussuunnitelmiin.

18.50 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Lukio on arvostettu yleissivistävän koulutuksen muoto. Lukiokoulutuksen kiinnostavuus on kuitenkin viime aikoina hiipunut, ja lukion vetovoimaa yleissivistävänä koulutuksena on vahvistettava. Hallituksen päätös käynnistää lukiouudistus oli tästä näkökulmasta aivan oikea.

Lukiouudistuksen tavoitteet ovat erittäin kannatettavia. Ensinnäkin lisätään lukion vetovoimaa yleissivistävänä korkeakouluihin jatko-opintokelpoisuuden antavana koulutusmuotona, toiseksi vahvistetaan koulutuksen laatua ja oppimistuloksia ja kolmanneksi sujuvoitetaan siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle.

Hallituksen lukiolakiesitys on mainio kokonaisuus, jota on erinomaisen helppo kannattaa. Uusi lukiolaki pitää sisällään elementtejä, joilla uudistukselle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa. Erityisen hienoa on, että jatkossa jokaiselle lukiolaiselle taataan oikeus henkilökohtaiseen opinto-ohjaukseen. Tällä turvataan se, että jokainen nuori pystyy siirtymään korkea-asteen opintoihin ja löytämään sen oman tulevaisuuden alansa jo lukiossa paremmin kuin tällä hetkellä on mahdollista. Riittävällä tuella ja ohjauksella parannetaan myös lukiokoulutuksen laatua ja opiskelijoiden jatko-opintovalmiuksia.

Arvoisa puhemies! Lukiouudistuksen keskeisin tehtävä on varmistaa jokaisen opiskelijan riittävä yleissivistys. Vain näin voimme varmistaa sen, että kaikilla opiskelijoilla on riittävät valmiudet opiskella korkea-asteen opinnoissa alasta riippumatta. Jatkossakaan lu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

kiota ei voi suorittaa lukemalla vain tiettyjä oppiaineita. Tämän uudistuksen yhteydessä rajattiin täysin ulkopuolelle oppiaineiden väliset kiistat tai oppiainemäärien muuttaminen, ja pidän tätä hyvänä ratkaisuna, jotta pääsemme lukion uudistamisessa eteenpäin. Yhdyn kuitenkin tässä edellä puhuneen edustaja Elorannan näkemyksiin siitä, että tulevaisuudessa voisi hyvin harkita sitä, että elämäntietoon osallistuminen olisi mahdollista myös uskontokuntiin kuuluville opiskelijoille.

Yleissivistyksellä tarkoitamme laaja-alaisen osaamiskokonaisuuksien hallintaa, emme pelkästään yksittäisiä oppiaineita. Onkin lukion keskeisimpiä tehtäviä osoittaa opiskelijoilleen, miten lukiossa käsiteltävät asiat ovat yhteydessä ympäröivään yhteiskuntaan. Tätäkin uusi laki pyrkii osaltaan edistämään. Lukion oppimäärään ei olla esittämässä muutoksia. Siirtyminen kursseista opintopistejärjestelmään mahdollistaa nyt rajat ylittävien opintokokonaisuuksien suunnittelua ja helpottaa siirtymistä korkea-asteen opintoihin. Opintojen vertailtavuus lisäksi paranee.

Arvoisa puhemies! Toinen aste ei voi olla irrallaan oleva osa koulutusjärjestelmäämme. Vuosikaudet olemme puhuneet toisen asteen ja korkeakoulujen välisen yhteistyön lisäämisestä. Hyviä kokemuksia onkin saatu, mutta ilmiö ei valitettavasti ole levinnyt valtakunnallisesti kattavaksi kaikkiin lukioihin. Onkin erinomaisen hyvä, että nyt laissa sekä kannustetaan että velvoitetaan lukiokoulutuksen järjestäjiä ja korkea-astetta keskinäiseen yhteistyöhön.

Lukiolaisten pitäisi jo lukioaikana päästä tekemään niin sanottuja kurkistusopintoja korkea-asteelle. Tällä tavalla opiskelijalle voisi muodostua realistisempi kuva omasta alavalmistaan sekä siitä, mitä korkea-asteen opinnot voivat heille tarjota. Muistan ihan hyvin omalta lukioajaltani sen, että oikeastaan ainoa kosketus korkea-asteen opintoihin oli se, mitä niistä senhetkiset korkeakouluopiskelijat tulivat lukion loppuvaiheessa meille kertomaan. Melko ohut tietopohja valita tulevaisuuden alaansa. Toinen kosketuspinta on tietysti siinä, jos omat vanhemmat sattuvat olemaan korkeakoulutetuissa ammateissa. Olisi tietysti toivottavaa, että lukiossa opiskelijat saavat hieman kokonaisvaltaisemman kuvan siitä, mitä korkea-asteen opinnot voivat heille tarjota.

Arvoisa puhemies! Lukion tehtävä on innostaa oppimaan. Sen tulisi avata jokaiselle opiskelijalle mahdollisuuksia haaveilla ja unelmoida tulevaisuuden alastaan. Lukioaika on usein oman itsensä pohtimista ja löytämistä: mitä minä haluan tehdä isona, mikä juuri minua kiinnostaa? Lukioon tullessa ei tarvitsekaan vielä tietää vastauksia näihin kysymyksiin. Lukio tukee parhaimmillaan juuri sitä, että lukiolainen löytää itse vastaukset näihin kysymyksiin, ja tätä tietä kohti uusi lukio on nyt menossa.

18.55 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! Käsittelyyn tulevan lukiolain osalta haluan nostaa esiin kolme näkökulmaa: ensinnäkin lain roolin laajemmin osana koulutusjärjestelmäämme, toiseksi lukiolain yleissivistävän lähtökohdan ja kolmanneksi työrauhan, joka lukioihin täytyy taata ja joka pitää lain käsittelyssä ja aikatauluissa huomioida.

Aloitetaan laajemmasta näkökulmasta koulutusjärjestelmään. Koulutuspolitiikassa pitäisi aina tavoitella kokonaisvaltaisuutta. Siksi tämän lain kohdalla olennainen näkökulma on kysymys toisen asteen kokonaiskuvasta. Siihen liittyy hiljattainen talouspolitiikan arviointineuvoston suositus siitä, että kaikki suorittaisivat toisen asteen, kun nyt jopa 15 prosenttia jää tutkintoa vaille, kun katsotaan noin 30-vuotiaita. Ajattelu liittyy tietysti oppivelvollisuuden laajentamiseen ja laajaan tavoitteeseen joustavasta 12-vuotisesta peruskoulu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

tuksesta, joka olisi malli, jota kohti minusta kannattaisi muutenkin liikkua ja joka olisi myös kansainvälisen ajattelun mukainen.

Toisekseen, lukiolaissa on arvokasta se, että se tunnistaa lukion yleissivistävän luonteen, johon on säännöllisesti viime vuosina kohdistunut paineita, aivan niin kuin edustaja Mikkonen tuossa otti jo aiemmin esiin. Tämä yleissivistävyyden korostaminen on oikea tapa vastata 2020-luvun työelämän tarpeisiin. Varmuudella kai tiedämme vain sen, että emme tiedä tulevaisuudesta, ja se onkin oikeastaan juuri se tärkeä tieto. Paras tapa valmentaa nuoria tuntemattomaan on turvata tietämyksen ja osaamisen laaja-alaisuus ja opettajille työrauha huomioida erilaisia oppijoita. Laaja sivistys on myös parasta vastalääkettä verkkopopulismiin, valeutisiin ja muihin yhteiskuntarauhaa uhkaaviin ilmiöihin. Nuoret seuraavat yhä vähemmän esimerkiksi Yleisradion lähetyksiä tai perinteisten sanomalehtien journalismia. Sen sijaan he ottavat yhä enemmän tiedon maailmasta tubettajilta ja omilta somekanaviltaan. Näin koulun antaman sivistyspohjan merkitys ja tärkeys korostuu entisestään.

Toisen asteen kokonaiskuvan ja yleissivistyksen lisäksi puutun tässä vielä tähän työrauhan varmistamiseen lukioiden opettajille ja oppilaille, ja nyt puhun nimenomaan työrauhasta ajankäytön ja opettamisen näkökulmasta. OAJ julkaisi parisen viikkoa sitten selvitöksensä, jossa se oli kysynyt lukio-opettajien kuulumisia ja näkemyksiä omasta työstään. Opettajat kertoivat lisänneensä työhön käyttämänsä aikaa viimeisen seitsemän vuoden aikana, mutta sitä aikaa oli lisätty kaikkeen muuhun paitsi opettamiseen eli omaan ydintyöhön. Tämän opettajien lisääntyneen työmäärän ja työhön käytetyn ajan taustalla lieene se, että meillä on ollut monia erilaisia hallinnollisia ja muita sisällöllisiä muutoksia. Uudet opit tulivat tosiaan voimaan 2016, niitä valmisteltiin sitä ennen useita vuosia hyvin osallistavassa prosessissa, ja näitä oppimateriaaleja valmistellaan koko ajan. Lisäksi tuntijakokeilu alkoi viime vuonna. Sähköiset ylioppilaskirjoitukset saadaan tosiaan kaikissa aineissa voimaan vasta ensi vuonna, ja ainakaan minulle tulevan palautteen pohjalta tämä sähköistäminen ei ole ollut lainkaan pulmatonta, ja itse asiassa monimutkaisimmat vaiheet ovat ehkä vielä ensi keväänä edessä.

Nyt lakiesitys lähtee siitä, että meidän pitäisi aloittaa uusien opsien valmistelu tämän lakiesityksen mukaisesti niin, että ne tulisivat mahdollisesti voimaan 2021, siis vain viisi vuotta edellisen opetussuunnitelmauudistuksen jälkeen. Valiokunnassa on varmaan syytä miettiä, onko tuo aikataulu perusteltu ja miten uudistus toteutetaan niin, että lukio ei tunnu opettajista ja oppilaista ikään kuin sarjalta tämmöistä uudistushumppaa vaan ennakoivalta koulutukselta. Opettajille ja oppilaille pitää taata työrauha ja aiempien muutoksien vaikutukset arvioida ennen kuin uusia tehdään. Sehän tämän koko tuntijakokeilun idea oli: saada sen vaikutukset ja sitten miettiä eteenpäin.

Mutta nämä aikataulut ovat varmasti keskusteltavissa olevia asioita. Yleissuunnassa on paljon hyvää. Arvostan tämän lain lähtökohdissa tätä korkeakouluyhteistyötä. Toivon, että siihen saadaan myös korkeakouluille velvoittavuutta. Lisäksi opinto-ohjaus ja tämmöinen yleinen modernisointi ovat ehdottomasti arvoja, jotka kannattaa tässä vielä nostaa. — Kiitos.

18.59 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Viisaat teot tulevat ennen rikkautta. Suomi on tehnyt historiansa aikana suuria koulutukseen liittyviä päätöksiä, jotka ovat osoittautuneet jymymenestyksiksi. Esimerkiksi oppivelvollisuuden pidentäminen vuonna 1921 ja ilmainen kouluruokailu vuonna 1948 ovat olleet aikoinaan urauurtavia päätöksiä. Silloiset

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

päättäjät olivat viisaita, kun panostivat koulutukseen, vaikka liikaa resursseja ei todellakaan ollut. Tämä kertoo siitä, että meillä Suomessa on osattu arvostaa koulutusta jo sata vuotta sitten ja ymmärretty myös, että yhteisen hyvän nimissä kaikille on mahdollistettava koulunkäynti täydellä vatsalla. Nyt lukiolakia uudistettaessa päättäjien tulisi olla edistyskellisiä, kuten edeltajämme aikoinaan olivat. Koska lukiokoulutuksen uudistamisella on kauaskantoiset vaikutukset, tehdään se kerralla hyvin.

Uudistuksen tavoite on taata mahdollisimman laaja yleissivistys sekä tarjota lukion käyneille hyvät valmiudet jatko-opintoihin. Uudistuksen hyvää antia on opintojen joustavoittaminen ja opiskelijoille suunnatun tuen sekä opinto-ohjauksen tehostaminen.

Me perussuomalaiset olemme jo pitkään puhuneet eri kouluasteilla järjestettävän opinto-ohjauksen tärkeydestä nuorten opiskelun ja tulevaisuuden kannalta. Niitä nuoria, jotka tietävät jo ensimmäistä kertaa lukion ovesta sisään astuessaan kristallinkirkkaasti, mitä opinnoiltaan ja tulevaisuudelta odottavat, on vähän. Perhetausta vaikuttaa tutkitusti koulutautumiseen. Koulutustaso on jossain määrin periytyvää. Jos vanhemmilla on akateeminen tausta, on todennäköisempää, että jälkikasvukin kouluttautuu. Opinto-ohjaus lukioissa on juuri se rohto, millä kaikki nuoret saadaan hyvin kartalle tulevaisuuden mahdollisuuksista ja koulupoluista. Olisi myös hyvä, jos nuoria kannustettaisiin ja rohkaistaisiin henkilökohtaisesti koulutusvalinnoissaan.

Arvoisa puhemies! Moni nuori on epävarma tulevaisuudestaan, ja ohjauksen lisäksi ammattilaisen kannustus voi tulla tarpeeseen. Myös jälkihoito- ja -ohjausvelvoite on järkevä uudistus.

Viihtyvyyden, opintojen sujumisen ja terveyden kannalta on hyvä, että uudistuksessa kiinnitetään huomiota koulutuksen järjestäjän velvollisuuksiin suojata oppilaita kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä sekä turvalliseen oppimisympäristöön. Lukio-opintojen kurssimuotoisuus ja oppilaitosten suuri koko asettavat omat haasteensa yhteisöllisyyden muodostumiselle.

Edustaja Huhtasaari toikin Lukiolaisten Liiton huolen koulukiusaamisesta, ja täytyy sanoa, että valitettavasti koulukiusaamista tapahtuu jopa päiväkodeissa, sitä tapahtuu peruskouluissa hyvinkin paljon, ja myös lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissakin, joten kiusaamisen ehkäisyyn täytyy olla vahvat työkalut.

Suomessa on vallinnut jo pitkään trendi, että haja-asutusalueiden kouluja ajetaan alas. Lukioverkoston kattavuus on yleissivistyksen turvaamisen ja kansalaisten yhdenvertaisuuden kannalta erittäin tärkeä asia. Tästä johtuen uudistuksen yhteydessä syrjäseutujen pienten lukiodien tilannetta ei saa tehdä hankalammaksi uusien velvoitteiden kautta.

Pääsykoeuudistus on hankala kokonaisuus. On tietysti ymmärrettävää, että nuoret halutaan suoraan lukiosta jatko-opintojen pariin, mutta uudistuksen vaikutuksia tulee miettiä laajemmin. Huono lukiomenestys ei saa olla ylitsepääsemätön este jatko-opiskelulle. Pitää muistaa se tosiasia, että lukioiässä perheen tilanne vaikuttaa vahvasti opiskelijoiden arkeen, sillä valtaosa asuu kotona. Lisäksi osa nuorista niin sanotusti kypsyy aiemmin kuin toiset. Myös lukiodien välisillä tasoeroilla on vaikutusta opetuksen laatuun ja opintomenestykseen. Jo tällä hetkellä hyvä lukiomenestys avaa portteja jatko-opintoihin ja tuoreet ylioppilaat saavat pääsykokeissa lisäpisteitä, jotka edesauttavat sisäänpääsyä. Ylioppilaskoe pitää olla mahdollista uusua, mutta uusimiskertoja tulisi mielestäni olla rajallinen määrä.

Arvoisa puhemies! Me perussuomalaiset ja edustaja Savio ja minä tuolla sivistysvaliokunnassa pidämme todella tärkeänä äidinkielen merkitystä, ja haluankin myös ministeri

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

Grahn-Laasoselle antaa sitä viestiä, että ylioppilaskirjoituksissa ei vähennettäisi äidinkielen osuutta yhteen päivään koetilanteessa. Olen saanut sen käsityksen, että näin ei ole vaan että äidinkielen koe pidettäisiin kaksipäiväisenä, ja on erittäin hyvä asia, jos näin on. — Kiitos.

19.05 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Elomaa tässä edellä totesi, niin Suomen menestyksen yksi tärkeimmistä kivijaloista on ollut jo pitkään yhdenvertainen mahdollisuus koulutukseen omasta taustasta riippumatta. Eduskunnan käsittelyssä nyt oleva lukiolaki onkin tarpeellinen uudistus, ja se sisältää monia myönteisiä kohtia, kuten tässä keskustelun aikana on käynyt jo hyvin selväksi, mutta ehkä joiltakin osin vielä hieman lisää konkretiaakin olisi tarpeen. Lukiokoulutuksen kehittäminen nykyajan vaatimuksia paremmin vastaavaksi on ehdottoman tärkeää. Sillä vastattaisiin myös työelämän tuleviin haasteisiin. Täällä jo todettiin, että niitä meidän on erittäin vaikea ennustaa, kukaan ei niitä tiedä, mutta korostan esimerkiksi oma-aloitteista tiedonhakua ja elinikäisen oppimisen valmiuksia. Niiden merkitys kasvaa koko ajan jatkossa, ja näihin myös tässä lakiesityksessä viitataan.

Arvoisa puhemies! Tässä lukiolaissa on myös kirjaus, jonka mukaan lukio-opiskelijalla olisi oikeus saada säännöllisesti tarpeidensa mukaista henkilökohtaista sekä muuta opintoihin ja jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta. Onkin erittäin myönteistä, että tämä henkilökohtainen opintosuunnitelma kirjataan nyt lain tasolle. Ja kuten aiemmin jo totesin täällä keskustelussa, perussuomalaiset vaativat kustannustehokasta opinto-ohjaukseen panostamista jo viime syksynä, kun esittelimme vaihtoehtobudjettiamme täällä eduskunnassa, ja pidän tätä henkilökohtaista opintosuunnitelmaa erittäin kannatettavana.

Arvoisa puhemies! Edustaja Elomaa toi äsken esille kiusaamisen. Se on erittäin vakava ongelma kouluissamme, valitettavasti myös lukioissa. Toki peruskouluissa tilanne on vieläkin heikompi. Tässä laissa lukio-opetuksen järjestäjää veloitetaan huomioimaan mahdollinen kiusaaminen, väkivalta ja häirintä. Kuitenkin tilanne on se, että kiusaamiseen puuttumisen toimintatavat ovat nykyisellään riittämättömiä, ja mielestäni puuttumiskeinojen kannalta kaivattaisiin vielä selvästi lisää konkretiaa, vaikka laissa onkin tosiaan maininta kiusaamiseen puuttumisesta ja puuttumiseen velvoittamisesta. Kiusaamisen ennaltaehkäisy olisi tietenkin parempi kuin puuttuminen vasta jälkikäteen.

Arvoisa puhemies! Vielä lyhyesti tästä harkinnassa olevasta korkeakoulujen pääsykoeuudistuksesta. Siinä yhteydessä on tärkeää säilyttää pääsykokeet merkittävänä sisäänpääsyväylänä yliopistoihin ja korkeakouluihin myös jatkossa. Jatko-opintojen ja niihin pääsyn nopeuttaminen lukion jälkeen on tietenkin tärkeä tavoite, sen me täällä varmasti kaikki jaamme, mutta täytyy tosiaan myös muistaa, että vanhemmalla iällä pääsykokeet tarjoavat hyvän mahdollisuuden osoittaa motivaatiota opiskeluun, jos ylioppilaskirjoitukset ovat aikanaan sujuneetkin hieman heikommin.

19.08 Kimmo Kivelä sin: Puhemies! Koulutusjärjestelmä on ketju, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen enemmän tai vähemmän. On hyvin epätodennäköistä, että jos varhaiskasvatuksessa on koettu runsaasti vastoinkäymisiä, epäonnistumisia ja nöyryytyksiä ja muuta kielteistä, niin saataisiin helposti kiinni. Usein se negatiivinen kierre alkaa valitettavasti jo aikaisin, ja sitten taas jos menestyy esimerkiksi lukiossa, niin usein siellä on jo aikaisemmin tehty hyvää pohjustustyötä. Maailma muuttuu, koulutuksen on muututtava sen mukana.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

Nyt puhutaan aivan oikein oppiaineidenvälisyydestä, oppiaineiden yhteistyöstä. Korkeakouluopinnossa on äärimmäisen tärkeää, jo nyt ja tulevaisuudessa, että hallitaan poikkitieteellisyys. Yhä enemmän liikutaan poikkitieteellisuuden kentässä, ja tässä nimenomaan lukion tehtävä on hyvin tärkeä yleissivistävän koulutuksen muotona. On vastuutonta puhua, että ei nykyään tarvita yleissivistystä siinä määrin kuin ennen, koska tietoa on niin paljon ja nythän googlettamalla saa kaiken. Mutta nimenomaan tällaisessa poikkitieteellisuuden maailmassa, monimutkaisessa maailmassa, tämän ymmärtäminen, että näennäisesti yhteen liittymättömät asiat ovatkin hyvin tärkeässä keskinäisyydessä, vuorovaikutuksessa, on äärimmäisen tärkeää.

Näkisin myös tärkeänä, että tulevaisuuden lukiossa kiinnitettäisiin huomiota opiskelijoitten fyysiseen kuntoon ja myös yhtä lailla talouden hallintaan tai laajemminkin — sinänsä en pidä sanasta elämänhallinta — tällaiseen varustamiseen elämän arjesta selviämiseen.

On hienoa, että saadaan kirjauksia erityisopetukseen ja henkilökohtaiseen opinto-ohjaukseen, mutta tämä resurssien turvaaminen on villakoiran ydin, niin ettei se ole vain laisaa kuollut kirjain. Kunnat joutuvat siihen omia varojaan satsaamaan, ja mistä yhtäkkiä opettajat? Tästä on kysymys.

19.11 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ja tässä keskustelussa on paljon painotettu tätä lukion yleissivistävää merkitystä, ja se on erinomaisen hyvä asia. Mutta itseäni nyt hämmentää hieman tämä asia, koska samanaikaisesti meillä on kuitenkin nämä lukiokokeilut menossa.

Itselläni on kaksi lukiolaista. Toinen on tämmöisessä lukiossa, joka on kokeilulukio, ja toinen nyt kirjoitti ja on käynyt lukion tämän vanhan opsin mukaan. Ja ero on kyllä aika suuri. Oikeastaan haluaisinkin ministeriltä nyt kysyä siitä — tässä jo aiemmin edustajat Torsti ja Eloranta ottivat tämän esille — kun täällä on paljon erilaisia päällekkäisiä uudistuksia menossa. On suunnitelmia, että vaikka nyt 2016 on ops tullut voimaan, niin mahdollisesti ruvetaan valmistelevaan kohta jo uutta, ja nämä kokeiluthan ovat ymmärtääkseni nimenomaan sen takia käynnissä, että tähän uuden opsin valmisteluun saadaan sieltä jotain eväitä. Mielestäni tässä mennään nyt vähän niin kuin kahteen eri suuntaan, kun näillä kokeiluilla nimenomaan on lisätty paljon valinnaisuutta ja on heikennetty sitä yleissivistävyyttä. Olisi mielenkiintoista nyt kuulla ministeriltä, mitkä ne näkemykset ja aikataulut tämän suhteen nyt ovat.

Mutta sitten itse tästä esityksestä:

On helppo yhtyä niihin kiitoksiin, mitä tässä on esitetty esimerkiksi opinto-ohjaukseen liittyen. Tämä nivelvaiheissa oleva opinto-ohjaus on äärimmäisen tärkeää. Se on tärkeätä tässä lukion jälkeen, kun mieltii jatko-opintoja, mutta itse asiassa se olisi vielä tärkeämpää siellä peruskoulun ja toisen asteen välissä. Toivoisin, että sinne saisimme myös vastaavan nivelvaiheen kattavan opinto-ohjausoikeuden ja semmoisen vähän niin kuin saattaen vaihdoksen peruskoulusta toiselle asteelle.

No sitten tietysti tämä, että erityisopetusta ja tukea voi saada lukiossa, on äärimmäisen tärkeätä. Ja äärimmäisen tärkeätä on se, että tänne on kirjattu se, että turvallinen oppimisympäristö taataan kaikille opiskelijoille, elikkä suojataan kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Olisi tärkeää, että tämä myös käytännössä tapahtuu.

Aivan kuten on tullut monessa puheenvuorossa esiin, korkeakoulu yhteistyö on tärkeää, ja täytyy huolehtia, että se on mahdollista ihan kaikkialla Suomessa, vaikka oltaisiin paikakunnalla, missä ei ole korkeakoulua tai yliopistoa lähellä. Itse asiassa tähän korkea-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

kouluyhteistyöhön liittyen haluaisin vielä nostaa esille ammattikoulut, koska niiden kohdallahan tällaista yhteistyövaatimusta ei ole. Olisi tärkeää, että myös korkeakoulujen ja ammattikoulujen yhteistyötä mietittäisiin, miten se saataisiin velvoittavaksi, koska esimerkiksi ammattikouluista ammattikorkeakouluihinhan on selvä väylä, ja tämä pitäisi taata.

Mutta kaiken kaikkiaan, niin kuin on sanottu, tässä on paljon hyvää, ja toivotaan, että resurssit myös riittävät näiden toteuttamiseen.

19.14 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Tässä on iloittu isolla joukolla siitä, että lukiolaki mahdollistaa nyt kurkistuksen korkeakouluun. Mutta samalla se mahdollistaa myöskin kurkistuksen työelämään ja yrittäjyyteen. Ministeri toivoi tuossa joitain näitä käytännön esimerkkejä, millaisia mahdollisuuksia tämä lainsäädäntö avaa, ja itse asiassa myönteisenä näen sen, että nytten mahdollistuu yrittäjyyskasvatus sieltä esiopetuksesta perusopetuksen kautta toiselle asteelle ja sitten eteenpäin aina korkeakouluun asti.

Tänään onkin nyt aivan mainio tilaisuus ottaa esille NY-yrittäjyys, joka on tällainen valmis paketti, juuri ehkä siksi, että tänä päivänä nämä meidän NY-yrittäjät ovat olleet Kampissa esittäytymässä. Meidänhän olisi pitänyt olla siellä tukemassa näitä nuoria yrittäjiä, mutta me olemme täällä nyt keskustelemassa tästä lainsäädännöstä. Eli tämä NY-ohjelmanhan on valmis oppiainerajat ylittävä paketti, joka olisi helppo ottaa käyttöön. Tämä on hyvin suunniteltu paketti, ja toivoisin, että tämä etenee.

Yksi huoli siinä on: Tämä NY-paketti, yrittäjyyskasvatuspaketti, on samansuuntainen Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Suomessa. Ruotsissa on 115 työntekijää vastaavalla organisaatiolla ja valtion tuki siihen on 2,4 miljoonaa euroa, meillä täällä Suomessa on 14 työntekijää ja valtion tuki on 230 000 — eli pikkusen erilaisilla resursseilla tehdään täällä Suomessa. Mutta tehdään erittäin hyvää työtä.

Mielestäni tämä lakipaketti on erittäin hyvä kokonaisuus, ja ilolla tuolla valiokunnassa saamme tätä käsitellä. Asia, joka minuakin huolettaa, on tämä opsin uudistamisen aikataulu — edustaja Torsti otti tämän esille. Tämä oikeastaan tiivistyy siihen, että vielä keväällä 2020 ylioppilastutkinnon kokeissa pitää ottaa nämä perusteet vuodelta 2003 huomioon, mutta sitten viimeistään syksyllä 2022 kokeiden tulisi olla kaksien eri opetussuunnitelman perusteitten mukaisesti laaditut. Eli itse ajattelen myöskin, että olisiko harkittavissa tässä ainakin vuoden lisäaika nyt näitten asioiden eteenpäinviemiseen.

Mutta todella hyvin valmisteltu kokonaisuus, joka mahdollistaa uuden tulevaisuuden lukion.

19.17 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Nyt on lukion vuoro. Iloitsen todellakin siitä, että eduskunta on saanut käsiteltäväkseen esityksen uudesta lukiolaista. Olemme sivistysvaliokunnassa jo aloittaneet asiantuntijoiden kuulemisen, ja tästä keskustelusta voi todeta, että tämä esitys on saanut laajasti tukea yli puoluerajojen. Se on hieno asia.

Todellakin, tällä esityksellä vahvistetaan lukiodien vetovoimaa yleissivistävän, korkeakouluopintoihin tähtäävän koulutuksen tarjoajana. Tässä uudessa lukiossa korostuvat yksilölliset opintopolut, oppiainerajat ylittävä yhteistyö, kansainvälisyys ja yhteistyö korkeakoulujen kanssa. Tähän voi myös todeta mahdollisuuden syventää yhteistyötä yrittäjyyden ja työelämän kanssa, niin kuin tuossa edellisessä puheenvuorossa todettiin.

Ihan aluksi pitää sanoa, että olen todella tyytyväinen, että hallitus kehysriihessään osoitti lisärahoitusta uudistuksen toimeenpanoon — puhutaan noin 8,5 miljoonasta eurosta. Tämä on hyvä asia, ja itse tähän lakiesitykseen on sanottava, että lukiouudistuksessa teh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

dään nyt oikeita asioita. Kun siirrytään kurssipohjaisesta opintopistepohjaiseen rakenteseen, mahdollistetaan uudenlaiset sisällölliset toteutukset, joita lukioissa on odotettu ja joista on unelmoitu. On todellakin erinomaista, että myös lukioiden velvollisuutta tukea ja ohjata opiskelijoita lisätään. Tätäkin on pitkän aikaa odotettu. Nyt on laitettu toimeen.

Ja todellakin kun opintopisteistä voidaan muodostaa jatkossa aiempaa monipuolisempia, eri oppiaineita sisältäviä opintokokonaisuuksia, tuo se opiskelijoille lisää valinnanvaraa ja ylioppilastutkintoon uusia mahdollisuuksia syventää jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavaa osaamista. Tämä on todella loistava muutos. On todella tärkeää ja järkevää kannustaa opiskelijoita rakentamaan omanlaisiaan opintopolkuja ja antaa myös lukiolle itselleen soveltamisen varaa opintokokonaisuuksien toteuttamisessa. Itse ajattelen, että lukio on sivistyksen kivijalka ja sivistyksen kehto. Nyt tässä asiassa otetaan aimo harppaus eteenpäin.

On tietenkin hyvä todeta, kun tämä on lähetekeskustelu, että lukiokoulutus säilyy edelleen kolmivuotisena yleissivistävänä koulutuksena, jota järjestetään jatkossa erikseen nuorille ja aikuisille. Iloitsen todella siitä, minkä jo tuossa totesinkin mutta haluan tässä tuoda vahvasti esille, että lukiolaisille tarjotaan lisää henkilökohtaista opinto-ohjausta, oppimisen tukea ja tarvittaessa erityisopetusta. Juuri tämä henkilökohtainen tuki on sitä, mitä nuoret tarvitsevat. Sitä on saatava silloin, kun siihen on tarve, ja se varmasti parantaa jaksamista lukiossa ja lisää opiskelumotivaatiota, mikä varmasti tulee näkymään sitten myös oppimistuloksissa.

Taitaa olla opetusministeri sanonut näin, ja tässä tapailen vähän samoja sanoja, että tavoitteena on todellakin, ettei yhdenkään nuoren, yhdenkään lukiolaisen oppimispotentialia hukataisi vaan myös sellaiset opiskelijat, joilla on haasteita oppimisessa, saisivat opinnoissa tarvitsemansa oppimisen tuen. Tällä lukiouudistus tuo lukion uudelle aikakaudelle ja antaa niitä uusia, monitieteisiä mahdollisuuksia, mielenkiintoisia oppimiskokonaisuuksia. Eli tässä otetaan se tulevaisuusloikka.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä todeta tähän yleiseen keskusteluun, kun paljon on puhuttu siitä, että jokaisen nuoren pitäisi saada mahdollisuus opiskella vähintään toisen asteen tutkinto, että tämä lukiolaki tukee sitä. Aivan erityisesti iloitsen vielä siitä kehysriihen päätöksestä, että hallitus tulee tekemään esityksen siitä, että toisen asteen opiskelijoille tulee oppimateriaalilisä, joka maksetaan opintotuen yhteydessä. Se on 46 euroa. Tämä on mittava tuki sille, että yhdenkään lukiolaisen, yhdenkään toisen asteen opiskelijan opinnot eivät katkeaisi sen takia, että perheessä on taloudellisia ongelmia. Tästä on pitkään puhuttu, ja nyt tähän toimeen tartuttiin. Siinä mielessä tästä iloitsen. Toivon, että nyt puheet siitä, että keinotekoisesti, mekaanisesti venytetään oppivelvollisuutta, jätetään, koska ne ainakin ministeri Kiurun aikana estivät sen, että oikein mitkään kehitys- ja uudistushankkeet eivät edenneet, kun tätä jankattiin. Nyt tähän on löydetty hyvä ratkaisu, kun tämä oppimateriaalilisä tulee. Siitä erityisesti kiitän. Tämä on mittava loikka koulutuksen yhdenvertaisuudessa. Erityiskiitokset siitä opetusministerille ja kaikille niille ministereille, jotka tämän päätöksen kehysriihessä tekivät.

Annan lämpimän tuen tälle lukiouudistukselle. Huolella käsittelemme tämän sivistysvaliokunnassa ja katsomme, onko tässä vielä jotain muutostarpeita.

19.23 Raija Vahasalo kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Pilvi Torstille haluaisin vastata, että kun hän nosti esille, että kaikki toisen asteen tutkintoa tekevät eivät suoriudu siitä, niin se ei suinkaan johdu siitä, että oppivelvollisuutta ei ole sinne lisätty ja jatkettu, vaan ihan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

muista asioista. Ongelmiin on herättävä jo kauan, kauan aikaisemmin, sillä varhaiskasvatuksen puolelta, josta äsken keskustelimme, lähtee se syrjäytymisen kierre. Olen vakuuttunut siitä, että kun jokainen koulutusaste saisi rauhan tehdä hyvin sen oman perustehtävänsä, meillä olisi paljon vähemmän dropouteja myöhemmissä vaiheissa — ettei tulisi armo- vitosia, ettei päästettäisi läpi sormien oppilaita eteenpäin.

Tämä, kuten edustaja Kivelä sanoi, on kokonaisuus, jossa kaikki nämä koulutusasteet vaikuttavat toinen toisiinsa, ja se koko koulutusjärjestelmä on yhtä vahva kuin sen heikoin lenkki. Norjassa on käynyt niin, että siellä jopa kolmasosa nuorista toisen asteen opiskelijoista on koulupudokkaita, ei saa tutkintoa aikaiseksi. Ja se johtuu ihan siitä, että siellä puututaan tilanteeseen vasta aivan heidän perusopetuksensa myöhäisessä vaiheessa, jolloin se on jo aivan liian myöhäistä sen nuoren kannalta ja nämä lääkkeet eivät enää auta. He olivat täällä viime kaudella tutustumassa meidän varhaiseen puuttumiseemme, mitä sillä tarkoitetaan, miten hyvin me teemme täällä Suomessa.

Ja mitä tulee ammatilliseen yhteistyöhön, josta täällä kovasti on vasemmalta puolelta huolta kannettu, niin siihenhän ei tule mitään muutoksia. Se jatkuu ihan samanlaisena kuin tähänkin asti.

Hyvä ja arvoisa puhemies! Täällä puhuttiin myös yhteisöllisyydestä ja kaivattiin sitä lukion puolelle. Täytyy todeta, että perusopetuksen puolella kun otettiin vuonna 2016 käyttöön uudet opetussuunnitelmat, joissa on myöskin ilmiöpohjaista oppimista, laaja-alaisia oppimiskokonaisuuksia, niin kaikki tahot siellä, sekä oppilaat että opettajat, ovat erittäin tyytyväisiä tähän uuteen opetussuunnitelmaan. Heidän motivaationsa koulunkäyntiin on kasvanut ja lisääntynyt, ja kouluviihtyvyys on huomattavasti parantunut. Kun tulee seuraavaksi tämä uudistus lukion opsiin, niin sinnehan tulee samanlaisia elementtejä. Ja tämä voimaantulo on erinomaisen hienosti ajoitettu, koska jos laskin oikein — laskin oman laskuoppini mukaan — niin kun tämä lukion opsi tulee voimaan, silloin tulevat ne ensimmäiset perusopetuksen puolella uuden opsin käyneet oppilaat toisen asteen opiskelijoiksi lukion puolelle. Se on todella hyvä opiskelijoitten kannalta, koska silloin se uuden oppiminen jatkuu eikä siihen tule mitään katkoksia.

19.26 Pilvi Torsti sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin on niin, niin kuin edustaja Vahasalo totesi, että totta kai kaikissa koulutuspolun vaiheissa meidän täytyy olla tarkkana, ja juuri sen tyyppisiä uudistuksiaahan me teemme nyt eri vaiheissa, kun vielä sitten jossain vaiheessa saadaan varhaiskasvatukseenkin tämä kolmiportainen tuki oikeasti. Nythän se ei tässä vielä tule.

Liittyen kuitenkin tähän toiseen asteeseen suosittelisin kyllä nyt tarkkaa perehtymistä Etlan Hanna Virtasen ja sitten Allan Seurin ja professori Roope Uusitalon tähän talouspolitiikan arviointineuvoston raporttiin tekemään liitteeseen, jossa on nimenomaisesti käyty läpi ikäluokittain, ketkä eivät suorita sitä toisen asteen tutkintoa ja mikä on ollut heidän peruskoulumenestyksensä ja minkälaiset selittävät tekijät siellä on takana. Ne ovat hyvin moninaisia, ja sieltä ei voi vetää semmoisia johtopäätöksiä, että ikään kuin tämä auttaa tai tämä ei. On monenlaiset tekijät, jotka vaikuttavat, ja juuri tämä on saanut heidät päättämään johtopäätökseen, että kaikkein tehokkain tapa olisi laajentaa oppivelvollisuutta ja näin ollen tuoda myös koulutuksen järjestäjälle velvollisuus tehdä hyviä uudistuksia siellä järjestelmän sisällä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Sitten vastauspuheenvuoro ensiksi edustaja Vahasalo, sen jälkeen edustaja Jarva.

19.28 **Raija Vahasalo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näin juuri on, että niitä syitä niihin koulupudokkaihin on hyvin moninaisia. Sivistysvaliokunta aikaisemmin tutki koko syrjäytymisen ongelmaa ja päätyi tähän. Vastaus tähän ei ole yksi lääke, se ei kata kaikkea, ei lääkitse kaikkia syrjäytymisen ongelmia, vaan tarvitaan saattaen vaihdettavaa seurantajärjestelmää, henkilökohtaista ohjausta, jota nyt tämä laki lukiolaisille tarjoaa ja antaa. Tämä ratkaisee paljon tätä ongelmaa, eikä mekaaninen oppivelvollisuuden iän nosto. Eivät ne sillä siellä koulussa pysy.

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Jarva, vastauspuheenvuoro, ja sitten vielä edustaja Parviainen.

19.28 **Marisanna Jarva kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin on tämä syrjäytymisongelma, ja meillä peruskoulusta nyt tosiaan tulee ulos sellaisia nuoria, joita ei sieltä pitäisi edes päästää tällaisilla taidoilla ulos, vaan nimenomaan pitäisi jo ensimmäisillä luokilla ja esiopetuksessa puuttua niihin ongelmiin, juuri niihin moninaisiin ongelmiin, mitä heillä on perheiden kanssa liittyen toimeentuloon ja monenlaisiin ongelmiin, jotka sitten heijastuvat lapsiin. Nämä ongelmat heijastuvat jo pienenä, ja sen takia pitää puuttua tähän syrjäytymiseen ja eriarvoistumiseen jo siellä varhaisessa vaiheessa, ei päästää sinne toiselle asteelle eikä varsinkaan siihen peruskoulun päättymisvaiheeseen näitä ongelmia. Siksi esimerkiksi keskusta on esittänyt pienten lasten koulua yhtenä mallina, jota on jo kokeiltu osassa Suomea. Myös OAJ on omassa oppivelvollisuusmallissa esittänyt joustavan esi- ja alkuopetuksen käyttöön ottamista. On tullut myös muualta tukea, ja esimerkiksi huomenna olemme järjestämässä kello 19 Kansalaisinfossa tilaisuuden, ja toivotamme tervetulleeksi myös muut tutustumaan tähän malliin.

19.29 **Ulla Parviainen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri samaan asiaan ajattelin lyhyesti ottaa kantaa. Mehän kaikki haluamme, että perusopetuksesta valmistuneilla on hyvät valmiudet jatkaa elämässään, ja meidän täytyy hyväksyä se, että siinä perusopetuksessa voi olla tilanne, että osa oppilaista tarvitsee nykyistä enemmän aikaa sen suorittamiseen. Mielestäni meidän pitää kiinnittää katse pienten lasten kouluun ja siellä mahdollistaa eriaikainen eteneminen, eli vahvuudet sinne, jotta tulee hyvät valmiudet opintoihin: matematiikkaan, äidinkieleen ja näin edelleen. Samalla meillä täytyy hylätä se ajatus, että perusopetuksen läpi mennään ikäluokan mukaisesti, ja mennä sen mukaisesti, että on riittävät taidot edetä eteenpäin.

Todella, tervetuloa pienten lasten koulu -seminaariin.

Puhemies Paula Risikko: Vastauspuheenvuoro edustaja Mikkonen vielä, sitten mennään puhujalistaan.

19.30 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse esitin siis huolen siitä, että kun nyt on erittäin hyvä asia, että tässä lukiolaisille taataan se korkeakouluyhteistyö, niin toivoisin, että myös ammatillisissa oppilaitoksissa yhtä vahvasti tämä olisi kirjattu lakiin, koska myös sieltä polut menevät korkeakouluihin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

Sitten haluaisin nostaa esiin tämän, että kun tässä tuli esille se, että lukiokoulutus on todella kallista ja ne oppikirjat maksavat, ja nyt tämä ehdotus, että opintotukeen tulee toiselle asteelle tällainen oppimateriaalilisä, on erittäin tervetullut, mutta se 46 euroa kuukaudessa valitettavasti ei kyllä kata niitä kirjoja, kun yhdellä kurssilla on useampia kirjoja, mitä pitää hankkia. Ja ehkä myös tämä tapa tekee sen, että me olemme nyt paljon näitten kustantajien armoilla ja tulee koko ajan uusia kirjoja ja hinnat nousevat. Jos me jollain muulla tavalla takaisimme maksuttomuuden, silloin meillä olisi ehkä enemmän myös keinoja käytettävissä, paremmin hyödynnettäisiin digitaalista materiaalia ja muuten. Voisi ehkä miettiä, miten siihen maksuttomuuteen voitaisiin päästä muita reittejä.

Puhemies Paula Risikko: Puhujalistaan.

19.32 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Ulla Parviainen nosti aiemmin esille yrittäjyyspolun, ja mainittakoon tässä samassa yhteydessä, että esimerkiksi omassa kotikaupungissani Ylöjärvellä toimivan lukion yrittäjyyslinja on saanut laajaa kiitosta sekä opiskelijoilta että yrityksiltä. Toivottavasti tällaiset vastaavat työelämä- ja yrittäjyysmyönteiset käytännöt leviävät myös lukio-opetuksessa muuallekin maahan. Esitettäköön vielä tässä samassa yhteydessä ministerille kiitos Ylöjärven lukion taannoin saamasta yrittäjyyspainotteisen erityislukion asemasta.

Arvoisa puhemies! Palaisin vielä hiukan tähän oppilaitosten keskinäiseen ja lukion ja elinkeinoelämän väliseen yhteistyöhön. Se on tässä lakiesityksessä toki pykälätasolla mainittu, silti edelleen hieman pohdiskelen sitä, ovatko jatkossakaan pienten paikkakuntien lukioiden tosiasialliset toimintaedellytykset aivan samalla viivalla esimerkiksi suurten korkeakoulukaupunkien isojen lukioiden kanssa. Lienee kaikille selvää, että suurissa kaupungeissa on selvästi enemmän yhteistyökumppaneita ja yhteistyömahdollisuuksia. Tämä asia tarvitsee vielä sivistysvaliokunnassa lisäpohdintaa, onko tähän tarvetta vielä lisätä hieman konkretiaa.

Arvoisa puhemies! Palaan vielä myös tähän opinto-ohjaukseen, jota jo aiemmin kiitin. Tuloksellinen opinto-ohjaus varmasti pienentää yhteiskunnalle opintojen keskeyttämisestä ja viivästymisestä aiheutuvia kustannuksia, ja nämä inhimilliset hyödyt on toki myös muistettava. Mutta kuten täällä äsken todettiin, tavoitteen saavuttaminen edellyttää myös lisäresursseja, eivätkä ne saa jäädä yksin kuntien kannettavaksi.

Hallitusohjelman kirjauskin edellyttää, että uudet lakisääteiset tehtävät tai niistä johtuvat kustannukset korvataan kunnille täysimääräisesti. Hallituksen esityksessä on toki mainittu näistä kustannuksista, mutta valitettavasti ainakin Kuntaliitosta on toisinaan tullut sellaista viestiä, että kunnille aiheutuneet kustannukset on muiden lakiesitysten osalta toisinaan arvioitu selvästi alakanttiin. Näin ollen sivistysvaliokunnassa on tärkeää käydä läpi myös sitä, ovatko nämä hallituksen laskelmat kunnille aiheutuvista kustannuksista realistisia.

19.34 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan tuosta, mitä edustaja Savio otti puheeksi, eli ajatuksesta siitä, että kun te nyt valiokunnassa käytte lukiolakia läpi, niin voisi olla hyödyllistä miettiä myös edelleen niitä keinoja, miten me saamme lukio-toimet tekemään ylikunnallista yhteistyötä ja rakentamaan verkostoja myös kuntarajojen ulkopuolelle. Nimittäin vaikka korkeakoulu-yhteistyötä tehdäänkin, paljon olisi varmasti synergioita löydettävissä ihan jo toisen asteen oppilaitosten keskinäisillä yhteistyöraken-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

teilla. Esimerkiksi kun kursseja tarjotaan alueellisesti tietyllä tavalla, voisi olla perusteltua, että enemmän olisi mahdollisuutta hakeutua myös muihin lukioihin niitä suorittamaan omasta lukiostaan. Tätähän jonkun verran toki tehdäänkin. Erityisesti kun puhutaan hallinnon tasoilla, olen itse törmännyt kuntapolitiikassa ilmiöön, jossa oman kunnan lukio nähdään ei niinkään koulutuspoliittisena kysymyksenä vaan eräänlaisena identiteettikysymyksenä, ja tämä saattaa johtaa sitten ristiriitoihin silloin kun lähdetään rakentamaan yhteistyötä vaikkapa seutukunnallisesti tai miksei maakunnallisestikin.

Ammatillisessa koulutuksessa maakunnallista ja seutukunnallista yhteistyötä tehdään jo varsin monessa eri paikassa Suomessa, ja näkisin suotavana, että tulevaisuudessa kun kuntien taloustilanne tuskin tulee ainakaan kohentumaan hirveästi, etenkin kun sote- ja maakuntauudistus vielä tulee tähän päälle, voisimme miettiä sellaisia keinoja, joilla kannustaisimme ylikunnalliseen yhteistyöhön lukioissa. En ehdota nyt lukioiden siirtämistä maakunnallisiksi enkä ehdota sitä, että meidän pitäisi pakottaa lukiot välttämättä tekemään jotakin — se ei ole hyvä keino, ja ministerikin varmaan tietää, että se ei ole myöskään kovin helppo keino — mutta haen sitä, että me löytäisimme positiivisia keinoja kannustaa kuntayhteistyöhön, koska tällä hetkellä tilanne voi olla myös se, että kunta x lakkauttaa lukiota täällä, mutta samaan aikaan kunta y rakentaa lukiota aivan naapuriin. Näinkin olen saanut todistaa.

Puhemies Paula Risikko: Vastauspuheenvuoro, edustaja Jarva, 1 minuutti. Sitten mennään puhujalistaan.

19.36 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tartun edellisen puhujan puheenvuoroon siinä mielessä, että juurikin tällaista pitäisi edistää, että pystyttäisiin toisista lukioista, joissa on esimerkiksi erikoistuttu joihinkin teemoihin ja joissa on laajempi tarjonta tai erikoistuneita opettajia, opintoja suorittamaan etänä. Tätä olemme itse asiassa tehneet Kainuussa jo pitkään. Olen itse valmistunut niin sanotusta etälukiosta — siis aivan normaali lukio, mutta olemme siellä sitten opintoja suorittaneet myös korkeakouluista ja toisista lukioista. Ja Kainuun maakuntahallintokokeilun aikana myös perustettiin filiaalilukio. Eli harvinaisia kieliä pystyttiin opiskelemaan ja ryhmiä muodostamaan eri lukioiden välillä juuri tällä tavalla. Vaikka maakunnallista lukiota ei enää ole — se on kunnille palautunut takaisin, ja hyvä niin — me jatkamme tätä pedagogista yhteistyötä.

Puhemies Paula Risikko: Puhujalistaan.

19.37 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Yksi asia, mikä on jäänyt todella vähäiselle huomiolle tänään tässä keskustelussa lukiolaista, on liikunta. Olen todella huolissani myös lukiolaisten hyvinvoinnista liikunnan suhteen. Tiedämme, että liikkumattomuuden hinta on kasvamassa, puhutaan miljardeista. Lukioikäisen nuoren kunto ei ole hyvä, juuri siinä 15—16:n ikäisenä tapahtuu tämä romahdus, ja lukiossakin pitäisi sitä liikuntaa olla enemmän ja innostaa siihen liikuntaan. Kun me puhumme yksinäisyydestä ja syrjäytymisestä, niin liikunta on yksi, mikä voisi auttaa asiaan, ja toivoisin, että ministeri vahvasti vie tätä sanomaa myös eteenpäin ja jotain enemmän liikuntaa sinne lukioon saataisiin, koska se on monessa asiassa avain hyvinvointiin.

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministerin vastaus, enintään 3 minuuttia siitä paikalta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

19.39 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Kiitos lämpimästä tuesta lukiouudistukselle. Uskon, että se lämmittää myöskin tuolla kentällä, että eduskunta vahvasti tukee lukion uudistumista ja näitä hyviä edistysaskeleita, joita nyt päästään tekemään tämän lain myötä. Lukiohan on vahvasti ollut kehittämisen agendalla tällä hallituskaudella jo aiemminkin, esimerkiksi ne erityisen tehtävän lukioiden luvat uudistettiin ja myönnettiin ja siihen liittyvää lainsäädäntöä on kehitetty. Seuraava askel on sitten ylioppilastutkinnon kehittäminen, ja kokeiluja ja innovatiivisia ratkaisuja tässä on jo pitkin matkaa kehitetty sekä pedagogisesti että rakenteellisesti. Niistä kokeiluista tietysti tehdään, niin kuin asiaan kuuluu, vaikutusarviot, miten ne ovat onnistuneet, mitä hyvää niistä on opittavaa tuleville askeleille.

Täällä on kannettu huolta siitä, miten opetussuunnitelmien uudistamisen aikataulu menee. Ehkä voisin laajemmin vastata tähän, että ajattelen niin, että tulevaisuudessa entistä enemmän voitaisiin kulkea sellaiseen suuntaan, jossa sen sijaan, että opetussuunnitelmat uudistetaan noin kerran kymmenessä vuodessa isolla volyymilla isona uudistuksena, voitaisiin siirtyä sen tyyppiseen suuntaan, että opetussuunnitelmia kehitettäisiin enemmän semmoisen jatkuvan kehittämisen periaatteella. Se kehittämistyöhön on tietysti siellä koulujen arjessa jokapäiväistä, ja siellä tehdään huikean hienoa työtä.

Tässä uudistuksessa on tietenkin tärkeä varmistaa onnistunut ja vahva tuki uudistuksen toimeenpanolle ja toteuttamiselle. Meillä on siinä mahdollista kerätä nyt paljon hyviä kokemuksia sieltä ammatillisen koulutuksen reformin puolelta, missä on tehty laaja tukiohjelma sen jalkauttamiseen.

Tämän hallituksen aikana, tämän hallituksen tekoina suomalainen koulutusjärjestelmä uudistuu kauttaaltaan. Koko koulutusketjun ajalta tehdään merkittäviä uudistuksia. Tänä on saatu keskustella jo aiemmin varhaiskasvatustalain uudistuksesta ja siellä tehtävästä hyvästä työstä tasa-arvoisen varhaiskasvatustalain, laadukkaan varhaiskasvatustalain varmistamiseksi ja rakentamiseksi kohti tulevaisuutta. Samoin ammatillisen koulutuksen reformi on jo tämän vuoden alusta saatettu voimaan, ja sitä maailmalta käydään ihmettelemässä ja ihailmassa täällä Suomessa, miten edistyksellistä ja joustavaa ammatillista koulutusta Suomessa tehdään laadukkaasti. Samoin sitten perusopetuksen isot opetussuunnitelmauudistukset, opettajankoulutuksen kehittäminen kaikilla koulutusasteilla, tutoropettajamallit ja niin edelleen, ja nyt tämä lukiouudistus tänään. Hallitus on jo ryhtynyt toimeen myös korkeakoulujen kanssa uudistaakseen korkeakoulutusta. Lisätään yhteistyötä siellä, nostetaan koulutustasoa, luodaan jatkuvan oppimisen rakenteita, ja se jatkuvan oppimisen reformi onkin sitten seuraava vaihe vielä tällä hallituskaudella toteutettavaksi. Työ ei meiltä lopu kesken, mutta isoja askeleita otetaan.

Vielä ihan pariin... — No, aikakin loppuu, eli voi olla, että meidän keskustelua on mahdollista myöhemmässäkin ajassa jatkaa, mutta kiitän siitä vielä kerran kaikkia teitä, että annoitte vahvaa tukea ja myöskin panosta siihen.

Ja ehkä viimeisenä asiana tämä hyvinvointi. Liikkuminen on tärkeää, ja toivon, [Puhemies koputtaa] että siihen olisi mahdollisuus itse kullakin, myös vielä tänään, mutta lukion osalta tämä Liikkuva koulu laajenee nyt toiselle asteelle ja tuo myöskin sitä liikuntaa ja liikkumista, mikä tukee oppimista, sinne toiselle asteelle.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.